

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

[Liber Primus.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](#)

DE SVMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

TITVLVS PRIMVS. CAPITVLUM VNIC.

Spiritus Sanctus aeternaliter a Patre & Filio, tanquam ab uno principio & unica spiratione procedit. Ioan. Andr.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

Rideli ac devota confessione fatemur quod Spiritus Sanctus aeternaliter ex Patre & Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno principio: non duabus spirationibus, sed una spiratione procedit: hoc profecta est haec tenus, predicit & docet sacerdotia Romana ecclesia, mater omnium fidem, & magis: hoc habet orthodoxorum Patrum, atque Doctorum Latinorum, pariter & Gracorum incommutabilis veritas. Sed quia nonnulli propter irreverberabilem premissae veritatis ignorantiam in errores variis fanfrolapi: Nos hujusmodi erroribus viam præsidere capentes, hoc facio approbante concilio, datus & reprobus omnes, qui negare presumptuose aeternaliter Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere, & eum temerario auti alterare, quod Spiritus Sanctus ex b' Patre & Filio tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex uno procedat.

DE CONSTITUTVIONIBVS. TITVLVS II.

CAP. I.

Nra confitit Principi solit primam contrariam, & quavis idem exprimat. Speciales confitundentes, & flatentes rationaliter in illis, nfi id exprimat. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Licet Romanus Pontifex (qui jura omnia in seruicio peccatoris sui confiteratur habere) constitutionem & condendo posteriorē, priorem (quamvis de ipsa mentione non faciat) revocate nolatur. Quia tamen tantum specialium & personarum singularium confitendentes & flatentes, (cum sint facti, & in facto confitentes) potest prohibiter ignorare. Ipsius (dum tamen sint rationalib[us]) per constitutionem a se noviter editam (nisi quis cœaverat in ipsa) non intelligiatur in aliquo degenerare.

CAP. II.

Dux foris. Primum, quid flatuta ordinarios non legerunt probabilitate ignorantes. Secundum, quid flatutum Episcoporum dicentes dico fidelium non ligant. Ioan. Andr.

Idem.

a Papa capitulare. Do. & infidelia depositur xl. distin. f. 1. p. 1. p. 1. & 1. Art. 1. & 2. Art. 4. b. alios, à Patre. c. Quod dicunt quasi communem flatutum, & verbos flatuti restitui juri scripti. dist. 1. art. 1. & 2. secundum And.

DE RESCRIPPTIS.

TITVLUS III.

CAP. I.

Rescriptum imperatum ab excommunicate, est ipso jure nullum, & inde sequuntur: nisi in causa excommunicationis vel apollationis b.d.

Gregorius IX.

Pfo jure rescriptum, vel processus per ipsum habitus non valeat, si ab excommunicato (super alio quam excommunicationis vel appellationis articulo) fuerit impetratum.

CAP. II.

Ter clausulam, quidam alii, possunt sole quatuor conveneri: quorum nomina in primo citatorio exprimantur, ne variatione sit locus. Ioan. Andr.

Innocentius III. in concilio Lugdunen.

CVM in multis juris articulis infinitas reprobaret, propter duximus clausulum, ut per illam generaliter clausulam, quidam alii, quz frequenter in literis nostris inferiori, ultra tres vel quatuor in judicium non trahantur. Quorum nomina in primo citatorio exprimantur impetrator: ne locus fraudi foritan relinquatur, si circa ea possit liberè variare.

CAP. III.

Si aliorum contrarium super pluribus processibus litteris impetrat ad diversos, non valent littera, nec processus eorum: Et reo condemnatur in expensa. Et idem in reo convenienter vel reconveniente auctore, eadem durante judicio h.d. Ioan. Andr.

Idem in eidem.

Dispendia litterarum equitatis compendio volentes, quia possimus industria cordeare, statuum felicitatis recordationis Gregorii Papa non praedecessoris nostri, super hoc editum ampliantes: Decernimus, ut si quis contra alium plures personales movere voluerit querit, non ad diversos iudices, sed ad eisdem super omnibus hujusmodi questionibus litteras fudeat

a Deff. his nos. quod laici ligantur flatuto Episcopis in favore anima salvo. c. novis de Iuda. c. inter de purg. can. Font.

Cccc

imperare. Qui verò contrarium fecerit, omni commendo a careat literatum: nec processus habitus valeat per easdem, reo, si cum per ipsas citavit vel fatigaverit, in expensis legitimis condemnandus. Reus quoque si comedur durante iudicio auctorum sibi obnoxium dixerit, reconvencionis beneficio vel conventionis (contra eam literas impetrare maluerit) de jure suo debet apud eosdem judices experiri: nisi eos ut suspicatos poterit recusat: simili pena (si contra hoc fecerit) puniendus.

CAP. IV.

Receptus per literas facultatis, si ad recipientes predabatur receptio, iporum, & non Papa auctoritate intelligitur esse receptus: nisi in literis aliud efficitur. Si autem receptio non predabatur ad eos, tunc Apostolica auctoritate dicur receptus. b. d. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Omnibus recipiendi aliquem in canonicum alij cuius ecclesie, non obstantibus ejusdem ecclesie privilegiis, confutundibus, vel statutis iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmatae alia robatoris, per nostras litteras concedimus facultatem, si canonicum receptio alias in ipsa ecclesie non spectat ad eos, quibus huiusmodi littera diriguntur, sed ex eorum viribus recipiunt potestem, is qui recipitur, auctoritate Apostolica dignoscitur esse receptus. Si vero canonicum receptio alias pertinet ad eosdem, non Apostolica, sed recipientium censetur auctoritate receptus: nisi quod eum auctoritate nostra recipient, in nostris litteris caruetur expresse.

CAP. V.

Recriptum papale quod concedit promoto retentionem primorum beneficiorum usq. ad beneficium. Papa, extinguitur mortuus Papa: fessi si ibi dicatur, usq. ad beneficium Apostolicae fidei: nec intelligitur tale recriptum de beneficio prius non canonico dezentu. b. d. Ioan. And.

Idem.

Sic gratiobus tibi a Romano Pontifice concedatur, ut beneplacita, & que tempore tua promotionis obtinebas, potes usque ad sua voluntatis beneficium retinere: huiusmodi gratia per eum obtinu (per quem ipsum beneplacitum omnino extinguitur) eo ipso exipiat. Secus autem si usque ad Apostolice sedis beneficium gratia concedatur predicta: tunc enim (quia sedes d' ipsa non moritur) durabit perpetuo: nisi a successore fuerit revocata. Proxetum vero talis concessionis, quia debet (cum sit ambito) restringi, ea solum beneficia, quia canonicis obtinebas, potes licere retinere.

CAP. VI.

Vacatio per mortem, & vacatio per renuntiationem sunt diversae: id est in litera ad beneficium imperatum, uno espresso non venit relinquenda. b. d. Ioan. And.

Idem.

Vicepium ab Apostolica fide mandatum, ut ab aliis beneficiis (quod obtinet) renuntiatione recepta, ipsum alteri conferas & affiges: adimplete non potes, si ille antequam resignet, rebus eximatus humanis. Cum non per renuntiationem vacaverit, sed per mortem. Nisi de intentione mandantis aliud apparet expesse. Si duo super eodem beneficio litteras impetrant, primo eorum per illius obtinu, qui tenebat, secundo vero per cessionem ejusdem ipsum proponente vacare: fe-

a Hoc est, si virtute primi rescripti ad verfarium erat in morte, mala fide interrupta prescripione propter secundam refectionem ad aitum, omnes isti effectus perent. Pbi. Et vide et procedere etiam in delegatis ab inferioribus à Papa. Anch. Pbi. Do. Font. b Quid nomine beneficu intelligatur, vnde Dolo. in eis omni slimi, de proben & dix. Plura beneficia sine dispensatione tenere licet. c. cod. tit. gratia. Dom. c. obtemperatu, &c. d. In Codic. Barbat. fede. Apostolica.

Idem.

cundus (cum beneficium ipsum cessione non morte vel vacavit) debet primo in ipsius ascensione preferri.

CAP. VII.

Licet ignorari beneficium sibi collatum, in imperatione alterius illius mentionem non fecerit, valde latet: auctoritate tamen eligit, si de jure simul teneri non possit. b. d. Ioan. And.

Idem.

G Ratius, quam super beneficio à sede Apostolica te quoniam praefixa proponebis, vitiose reputari non debet, quoniamvis de alio beneficio à Episcopo tuo ante ubi absenti & ignoranti collato nullam (cum tempore impetracionis nescies) feceris mentionem. Verumq[ue] tamen (si talia finis beneficia, que simul nequeant deteneri) habere non potes: sed eligas, quod ex ea ma- luens retinere.

CAP. VIII.

Si restituatur qui ad gratiam revocatus, sua alii prejudicis intelligitur restituere: unde alterius restitutum impetrans, preferri non debet. b. d. Ioan. And.

Idem.

Q Viamvis is, coqui gratis (per quam mandabatur a certa ecclesia provideri beneficio proxime vacante) per nos fuerit revocata, restitutus a nobis debet ad eandem: non tam ei, cui post revocationem & ante restitucionem predictas, finalis in eadem ecclesia gratia facta fuit, sed ex hoc b' expresse diximus) antehier debet. Cum talis restitutio (ubi aliud non existimat) intelligatur fieri fine juris prejudicis alieni.

CAP. IX.

In literis ad beneficium impetratum tempore eius: valde illas beneficium curatorem obtinebas non potes, qui tunc non sit major, ita tempore minor erat. b. d. Ioan. And.

Idem.

S I eo tempore, quo tibi de beneficio cum cura, vel sic cura mandavimus provideri, ad obtinendum curatum beneficium, idoneam & non habebas etiam tibi, licet nunc legitima effectus sis atque, auctoritate litterarum huiusmodi (cum tempore datis, plarum aliud non effis idoneus) de beneficio curam animalium habente nequaquam poteris provideri. Beneficium autem sine cura (cum ad ipsum insufficiente tunc etiam haberes) per casum licet poteris obtinere.

CAP. X.

Gratia generalis non prejudicis speciali, & debet facere mentionem de predictis privilegiis, & confutandis vel statu. b. d. Zenz.

Idem.

S I propera tua debite perolvenda frustis beneficium primi anni, quae in tua vacabunt diecet (comobstantibus quibuslibet confutundibus, privilegiis, vel statutis, per quae nostra impediti possit conceperit) usque ad quinquennium de speciali gratia concedimus: intendit nos tamen nequaquam existit, si frustis huiusmodi ecclesiastica fabrica vel alteri usui, seu cuiuscumque singulari persona, de speciali confutundine, privilegio, vel statu forsan debentur: quid eis per concessione ipsius (nisi hoc expresse caveatur in ea) prejudicium aliquod generetur.

CAP. XI.

Causa ab Apostolica fide, vel eius legato committi debet: gemitatu obstantibus, vel communione ecclesie cathedralis. Nec trahari debent nisi in ceteris, vel locis iniquis. b. d. Zenz. et. Cam vero.

Idem.

a Hoc est, si virtute primi rescripti ad verfarium erat in morte, mala fide interrupta prescripione propter secundam refectionem ad aitum, omnes isti effectus perent. Pbi. Et vide et procedere etiam in delegatis ab inferioribus à Papa. Anch. Pbi. Do. Font. b nisi hinc c que si idem atque in qualibet ordinata, tradit. Pmmer. c. fidei coordinata, de prob. d. Papa in beneficis praejudicari possit alterius partis, nam in beneficibus omnia preci. c. d. infra. deprob. b. d. Zenz. et. Cam vero.

Idem.

Idem.

Venit a quod circa judices à sede Apostolica deputatos super edidimus, cum quadam contenta ex qua pro communia utilitate credeantur inducita (aut experientia docuit) tendere dignificantur ad nos in fiducia presenti (quam irrefragabiliter observandum) iudicent utilitate, in melius duximus se-
mper. Sacram igitur ut nullis, nisi dignitate nostra, ut performatum obtemperamus, seu ecclesiasticum libetum canoniscum, causa auctoritate literatum sedis publica, vel legatorum eiusdem de extero commit-
tuntur, nec audiuntur alibi, quam in civitatis, vel lo-
cūdignis, possit copia peritorum b

alio & rei ipsorum diocesis existentes, causa committi non
conveniat, nisi in sex casibus, in quibus tamen non trahatur
causa latens. Et nisi in dubius ultima causibus impetrans
non enim facti fecerit de illis, repellent a iudice: & in ex-
empli undevictis, hoc dicit, n*isi*, ad 5. Cum autem Domi-

nus vero eiusdem civitatis seu diocesis fuerint actor
aut, extra ipsas causas non committantur, nec conve-
niat aliquis eorumdem. Nisi ab Episcopo contra ali-
um de sua diocesi, vel ab aliquo contra eum, aut con-
tra ipsius caput, seu contra universitatem civitatis,
vel contra cuiuscumque alio dirigenda: non audens, aut sui
potest potest metu perhorrescens, cum intra i-
nconspicuam convenieat securi: in his quippe casibus extra
diocesum possit contra predictos cau-
sas: nullus tamen eodem ultra unam dictam à
rebus de cibis valeat conveniri. Sed & in dubios ul-
tibus, si impetrans de predicto timore (quem in
exemplis missis experientia tenetur) primo fidem-
bitur sicut per proprium iuramentum, judex ipse
dilectionis sua procedat, sed partes a sua jurisdictio-
nem, impetrantem eundem in expensis legitimis
cum condemnet.

Sed etiam de causa diocesis debet impetrare delegationem,
alioquin in solida non propria, nec ultra unam dictam
alioquin iuramentum.

Convenit actor & res civitatis & diocesis fuerint
inveniuntur, si actor in civitate vel diocesi rei iudici-
tum habebatur, ipsum non in sua, sed in alia civitate
libere impetrare valeat, neumque trahere,
atque cum ammodo locutus, ad quemcum traxerit,
ullatum dicunt (sicut in causa alio primitur) minimè
intercessus.

Delegatione causa commissionis, nec partes citare, nec cau-
sas compellere, nisi sine expressa partium consensu, nec sub delega-
tione ipsius eius, quem libe expressis. h.d. Ioh. And.

Atque quoque causam pra dictorum index extra ci-
vatem diocesum, in quibus depuratus fuerit, criter
sec de causa sibi commissa cognoscet: nisi ad id
possit accedit earundem & alienius. Neque albi,
cum intra illas, & personis duntatax designatis superius,
convenit, & quomodo libet vices suis.

Causa non debet a partibus recuperari, nisi esculetum &
vel remedium, quod pauci possit consumi diebus: &
vel causa tanta, non habet pauperes, quando pro necessitate vel
pro maiestate causam quisivit pergit. hoc dicit. Do-

minger ut gratis, & cum omni puritate iudicium co-
mune possit, nullum injurius vel quicquam aliud

(nisi forsan esculetum vel poculum mera liberalitate
oblatum, quod paucis consumi possit diebus; vel nisi cum
ipsius proprii causam sibi commissam contingit extra
suum domicilium profici, moderatas expensas) reci-
peret ab eisdem partibus qualitercumque prelum
Provisus attente quod in ipsi expensis modum nequa-
quam excedat: nec plusab una parte, quam ab alia exi-
git, cum commune gerat negotiorum, utriusque: quodque
(ubi causa sic commissa utilitas vel necessitas non ex-
gerit) occasionem propter habendas expensas profici-
endi extra domicilium non afflatur: sed & ubi notabi-
liter fuerint pauperes & litigantes, etiam pro expensis
nil prorsus exigat ab eisdem.

De rei ipsorum diocesis existentes, causa committi non
conveniat, nisi in sex casibus, in quibus tamen non trahatur
causa latens. Et nisi in dubius ultima causibus impetrans

non enim facti fecerit de illis, repellent a iudice: & in ex-
empli undevictis, hoc dicit, n*isi*, ad 5. Cum autem Domi-

nus vero eiusdem civitatis seu diocesis fuerint actor
aut, extra ipsas causas non committantur, nec conve-
niat aliquis eorumdem. Nisi ab Episcopo contra ali-
um de sua diocesi, vel ab aliquo contra eum, aut con-
tra ipsius caput, seu contra universitatem civitatis,
vel contra cuiuscumque alio dirigenda: non audens, aut sui

potest potest metu perhorrescens, cum intra i-
nconspicuam convenieat securi: in his quippe casibus extra
diocesum possit contra predictos cau-
sas: nullus tamen eodem ultra unam dictam à
rebus de cibis valeat conveniri. Sed & in dubios ul-
tibus, si impetrans de predicto timore (quem in
exemplis missis experientia tenetur) primo fidem-
bitur sicut per proprium iuramentum, judex ipse

dilectionis sua procedat, sed partes a sua jurisdictio-
nem, impetrantem eundem in expensis legitimis
cum condemnet.

Delegatus taxare debet salario notariorum, nec participare
debet cum spissis vel afferentibus in salario. b. d. Dom.

Notarium vero vel notarios, in causa sibi commissa
scribentes, qui ut plurimum in exigendo salario metas
rationis excedunt, (ut ad ipsius specie officium) prudenter
referent. Nec cum ipsis, aut cum afferente prefato lu-
cru participet ullo modo.

Delegatus recipiens aliquod contra prohibitum huius ca-
pitali, tenetur restituere, non obstante datum, remissione, Ioh.
Andr.

Si quid autem contra constitutionem praesentem
recepierit, ad ipsius restitutionem integrum tenetur.
Nulla eorum quibus restituto facienda fuerit, remissio
ne ullatenus profutura eidem.

Delegatus non debet vocare testes, nisi statu causa requirent:
& producere illi administrare debet expensis in veniendo & rede-
undo. Dominus.

Proferendo quoque testimonio (prætextu cuius alii
qui alios fraudulentem interdum à iudicibus vocari pro-
curant, ut eos laboribus & expensis fatigent, aut extor-
quent aliquid ab eisdem) nullam ulla tenus & convoca-
cer: nisi quando conditio & status causa requirent. Sed
non tunc, nisi producente competentes (vocato pro te-
stimonio, veniendo, stando, & redeundo) faciat mini-
strari expensas.

Gesta contra decretalem sunt ipso jure nulla. b. d. Et non divi-
deret.

Quidquid autem contra premisa vel eorum aliquod
contingit attentari, fit pio pure irritum & inane.

C.A.P. XII.

Sola preventa presentatio & receptio in canonicum secundi im-
pertinet in eadem ecclisia, non excludit primum impetrantem, &
præbenda vacante tempore sue receptionis, vel post & vacante ante
suam receptionem vel presentationem: & hoc si per processum
executorum, vel interpretationem decreti pro primo impetrante effe-
ta extiterat: nisi dolo vel negligencia excluderetur ab eadom. b. d.
Dominic.

Idem.

Iibi qui gratiam in e Biuren, ecclesia impetrasti à
nobis certo executori concessi, qui te in canonico
recipi faceret, & de præbenda tibi (si qua in eadem
ecclisia tunc vacabat: alioquin de vacatura p proxime)

a. Pauperias excusat ab onere expensarum. Dom. b. Iura
disponunt super eo quod non sit sepe, sed quandoq. Do. c. Vid. l.
si rem s. omni ff. de pig. ac. d. concvent. e Britensi. al.
Betarensi. f. Hoc mandata de providendo, & gratias expedita-
trix omnino sustulit Conc. Tridi. s. 24. de reform.

Cccc 2

7 provideret; alius similem gratiam, post tuam imperatio-
rem obtinens in eadem, licet prius, quam tu suas literas
præsentaverit, & in canonicum sit recepus, in præbenda
tempore tua receptionis, vel etiam post vacante (ex quo
alterius ruam receptionem collata non exitus) ante-
ferri note debet. Idem quoque si ante receptionem
tuam in canonicum vacavisset præbenda, per processum
tui executoris, qui ei ad quem præbenda collatio perti-
nebat, notificaverat, quod eam volebas per hujusmodi
processum conferre: aut interdixerat ne conferret ean-
dem, seu illam sua referaverat collationi: præterim
cum interpolatione decreti affecta: tunc enim tibi & non
alteri debet præbenda hujusmodi assignari. Quinimum si
ante receptionem & prælacionem etiam tuam, præ-
benda vacavit, idem etiæ collendum, si in hujusmodi
gratia tibi facta decreta nobis fuerat, irritum & ina-
de, quod contra ipsam coningeret attentari. In prædi-
stis & itaque causis debes tu præbendam vacantem
potius, quam imperator ultimus obtinere: dum tam-
en dolus tibi non possit, vel notabilis negligencia im-
putari.

CAP. XIII.

Si primo sub conditione prævidens mandator, & secundus puri-
temperio (principium venias conditio) à Papa vel executore suo
canonicatus obtinet, in affectione præbenda primo præfertur.
Ioan. Andr.

Idem.

Si pro te alicui directa fuerit scripta nostra, ut tibi
de canonico, & præbenda ecclesiæ b. Bituræ. (si ad
id accederet Episcopi & capituli ecclesiæ prælibata a sén-
tis) auctoritate Apostolica provideatur. Alter postmo-
dum imperans, qui ex collatione Apostolica sedis, vel
executoris super hoc deputati præfinitione (principium E-
piscopi & capituli prædictorum afferens ad præfinitionem
sibi accederet faciendam) canonicum obtinuit Bitu-
ren. (licet tu intervenias postea prædictorum auctorita-
tis dicti prioris mandati auctoritate in canonicum ipsius ec-
clesia sit receptus) in præbenda vacante tibi restituir. an-
teferetur.

CAP. XIV.

Hoc est foliolum decretalium, & per Ioan. And. subiecte glossas:
& potest sic secundum eum summarari: Se inter duas imperatores
non appetit prioritas, &c. hic decretalibus duos members distinguit, &
infectando dividit in duas. Et pars patens secundum Ioan. And.
licet glossa prima latine summa.

Idem.

DVobis & super præfinitione similis fibi facienda in ea-
dem ecclesiæ, literas à nobis obtinentibus una die,
certis eis excutoribus deputatis, si non appareat, quis
primo impetraverit ex eisdem, is corum, cui canonica-
rum contulimus, est in præbenda præferendus aleti, qui
à nobis canonicum non exiret affectus: licet præf-
quam aliis eis (ad quos spectat canonicum receptio
& collatio præbendarum) ius præferventionis literas,
& ab eis in canonicum sit receptus. Si vero neutri eo-
rum vel utrique canonicatum contulimus, tunc (ex quo
in gratia sunt aquales) is, qui primo præferventer, erit
potior in præbenda. Quod si forsan ambo simili in præ-
fendant concurrant, li ad quos (ut præsumuntur) spectat
canonicorum receptio & collatio præbendarum, vel eo-
rum major pars, ex eis alterum, quem voluerint, eligere
remaneat: quo electo, aliis omnino caret imperatis:
situ ex tenore literarum ipsius expressè appetat, quod
utique iporum voluerimus provideamus.

CAP. XV.

Omnis indulgentia concessa à Bonifacio, vel suis prædeces-
toribus, clericis, de præcipiendo perpetuū fructibus suorum bene-
ficiis.

a Quod. b Biturensi. c Meminisse semper oportet
eum que fonsvis Cene. Trid. f. 2. q. de reform. c. 17.

sciorum in absentia, sans revocare. Et præfere Ep. f. 2. q. de
posteriori uno daturum. Iam... And.

Idem.

Qvia per ambitiosam impunitatem pennam tem-
pore pontificis, indulgentias perpetuas multas concessas
percipiens fructibus beneficiorum suorum, oblationibus
& quotidiani duxatae excepto) tunc daturum
sunt efficiunt, sive in ecclesiastis futuram altera voluntate
aut in Romana curia mortis tulerint, seu auctoritate
co, vel etiam ubique: ex quo infelicitate
vagandi, & dissolutionis preparata matuta, remittit
celitus divinus, quem defensio augeri & officio
plerunque (propter quod beneficium ecclesiasticum
erit) omittitur. Non volentes emendare premis
quantum possimus adversus futurae cæreter, omnes
indigitibus data) penitus revocamus. Et canonicum
celionem nostris volumus exultare temporis. Quo
que nobis licere non patimus, nostris successione
camus.

DE CONSVENTUDINE

TITULUS IV.

CAP. I.

Tretextu confutandum estiam juro, vel quantum non
obseruat, non potest qui nisi uscum perficiatur, legimus
atque perpetuum offertur, simul cum causa & prædicto o-
grecis ecclesiæ alij defensione fidei Apostolica defensio, ut
obstetere tenero: & sonra præfumponam, tunc illi omnia, ha-
Andr.

Bonifacius VIII.

Consuetudinem, quam in vestis ecclesiæ
tam asseritis tanto tempore, quid in memoria
memoria non exsilit, videlicet quod ipsa mem-
oria canonici duos perficiatur, aut duas regias
proposituræ, fera administrationes, aut duo officia
eorum alterum cum reliquo insum & præbendarum
in ea licite abfue dictpensione sedis Apollinis
fitinere: corruptelam (cum facis fit inimici contum-
& de ambitionis radice procecerit) metu reponit
eum auctoritate Apostolica reprobus, coquit
ipsius obseruantem, etiam si juramento finitum esset
(cum juramentum iniquum vinculum non colla-
cerminus non teneri: Statuimus, ut (cum) vestis
vix dignè valeat aliquis adimplere nulli honesto
cetero, nisi unicum personatum vel degeneratum, vel officium per-
politaram, sive administrationem, vel officium per-
tuam, quoquem nomine confeudente, & canoni-
ci insum absque dispensatione dicitur fidelis ecclesiæ
obtinere, vel jam obtenta & tenet. Quod
nequum fecus præsumptum fuerit, immutum in
no.

CAP. II.

Non valit confutatio, quod ab officio Episcopi ad
appellatur. Ioan. And.

Idem.

NON putamus illam confutendum quendam
tempore de facto servavam confutam ratione
ab officiali Episcopi ad eundem Episcopum re-
pellari. Neab eodem ad leipsum (cum in idem an-
tiorum utriusque) appellatio interposita videatur.

a Appellatione fructuum venienti manuacut ambo
Do. Fons. b Vide Cene. Trid. f. 2. q. de reform. c. 1. & 4. q.
de reform. c. 17. c. ad collatione, d. Confessio auctorita-
de declaratoria extendatur ad posterius, etiam circa f. 2. q.
f. 2. q. de reform. c. 17. d. Confessio auctorita-
de declaratoria extendatur ad posterius, etiam circa f. 2. q.
f. 2. q. de reform. c. 17. d. Confessio auctorita-

confessibus celebatur electio: voce illorum, qui non
poterant conseruent, ea vice in alios residente.

CAP. III.

Tonitrus causa confituariorum, & pars veteris confessoris. Io-
m. And.

Gregorius X. In generali Concilio Lau-

dianen.

Vbi periculum b. maius intenditur, ibi procul dubio
est plenus confundendum. Quam gravibus autem
firmitudinibus dispendiunt, quod & quantis fit plena periculis
ecclesie Romanae prolixa vacatio, ex aucti confidat
temporis edocet, & considerata prudenter illius tempora
ris discrimina manifestant. Hinc nos evidens evocat ra-
tio, ut dum reformandis etiam minoribus nostra foli-
ter vacat intentio ea que periculosa sunt, nequa-
quam abique remedio reformationis accommodare reli-
quamus. Ideoque omnia que pro virata discordia in
electione Rom. Pontificis, a nostris iuri praedecessoribus,
& praecipue a felicis recordationis e. Alexand. Papa III.
Salutis infirmitate, omnino immota in sua firmitate ma-
nere sententes: nihil enim derrahere illis intendimus,
sed quod experientia deesse probavit, praesenti confitu-
tione suppleremus.

Tonitrus quemodo debet fieri Romani Pontificis electio, quando
morsu in civitate, in qua cum suacaria residebat.

Ho. facio concilio approbatum statutum: ut si eun-
dem Pontificem (in civitate in qua cum sua curia resi-
debat) diem claudere contingat extremum: cardinales qui
fuerint in civitate ipsa praesentes, absentes expectare de-
cem diebus tantummodo teneantur: quibus elapsis, five
absentes venerint, five non extunc omnes convenient
in palatio, in quo idem Pontifex habitat: contenti sing-
uli singulis tantummodo servientibz clericis vel laicis,
propterea duxerint eligendam illis tam, quibus patens ne-
cessitas dicti fugerint indulgeri, duos habere permittimus,
eisdem a electionis arbitrio reservarum.

In eodem autem palatio unum conclave (nullo inter-
medio parere, seu alio velamine) e. omnes inhabent
in communione: quod (referato libero ad fecerata cam-
eram adiut) ita claudatur undique, ut nullus s. illud intrare
valeat vel exire. Nulli ad eodem cardinales adi-
tus patet, vel facultas fecerit loquendi cum eis: nec ipsi
aliquos ad levens admittantur: nisi eos, qui de volun-
tate omnium cardinalium inibi praesentum, pro iis tan-
tum que a electionis instantis negotiorum pertinent, vo-
carentur. Nulli etiam fas sit ipsi cardinalibus, vel corum
alii, nuncium muttere, vel scripturam. Qui vero contra
fecerit, scripturam mitendo vel nuncium, aut cum aliquo
iurorum secreto loquendo, ipso facto sententiam ex-
communicationis incuriat. In conclave tamen praedicto
aliqua senectus competens dimittatur, per quam eisdem
cardinalibus ad vicum commode necessaria ministrin-
tur: sed per eam nulli ad ipsos patere posse ingresus:
verum si (quod ab aliis) intra tres dies postquam (ut praedi-
ctor) conclave praefatum iudeo cardinales intraverint,
non fuerit ipsi ecclesia de pastore provisum: per spaci-
um quinq[ue] dierum immediata sequentium singulis die-
bus, tam in prandio, quam in cena uno solo feculari g-
hant contenti: quibus (provisione non facta) defurci-
scunt tantummodo panis, vinum & aqua ministrumur
eisdem: donec eadem provisio subsequatur. Provisio
nis quoque hujusmodi pendente negotio, dicti cardina-
les nihil de camera Papae recipiant: nec de alii eidem

a Deponens vota b. expressa, non privatar potestate eligendi,
sed vos sua non computatur. Do. Fon. b Vid. Conc. Lateran. sub
Alex. III. cap. 1. & Clem. in Roma. de elect. c In Conc. Lateran.
c referunt c. licet de civitate, extra de elect. d al. ejusdem.
e Vid. l. si non special. C. de ref. & Do. in c. causam de ref. &
Bald. in d. l. si non special. f In antiqu. exemplar. illuc. g Vid.
g. in c. no tales. de conf. diff. 1. Fon.

elecliz tempore vacationis obvenientibus, inter-
que: fed ea omnia ipsa vacatione durant, sed con-
fida fidei & diligentia carcer eadem est comitum, se-
stodia maneat: per eum difpoliunt futuram festa
reservanda. Qui autem aliquid recepti, mea-
tum extine a receptione quoniamlibet redire atque
spectantium abstineat: atonec de recipi taliter pene-
triam satisfactionem impendat. Idem propinquu-
ales accelerando provisioni sic vident annos quod
ne sequuntur de alio negotio intoncent, quod
fa necessest adeo urgens intoncent, quod impinge-
re tera ipsius ecclesia defendant, vel regna
aliqua provideat: sed nisi aliquod tam grande, tam
evidens periculum immuneret, quod omnia in
galis cardinalibus praesentibus concordem vole-
ter occurrent. Sane si aliquis ei penit-
tata malibus conclave praefigit, ut quippe
non intraverit: aut intrans aliquis mandatibus
firmatis sexenti, ipso minime requiro, secundum
electio negotio ultius admittendo, perdui
eligendum sumnum Pontificis libertate posse
vero infinitimae superuenient, idem concurat ei
aliquem exire coningari, ipsa etiam infinitimam
potest, ejus suffragio non requiro, & nesciunt
procedit: sed si ad alios possunt iste summa-
teu ante, redire volunt: vel etiam si alii ibi
de degredi dies diximus expectando, figura
re integrum, videbatur antequam eadem ecclae-
sticorum pro viu, in eodem negotio, in illo dia-
spum invenirent, admittantur, permittant an de-
lura, quam de servientibus, cibo, apera, & re-
tina aliis servatur.

Quid iure, quando mortuus Romanus Pontifex cum reatu
in qua erat cura.

Porrò si quando Romanus Pontifex entre-
tum predictum (in qua erat cum sua curia resi-
dente, ad ha luci migrare: tenetur cardinali con-
tingere, in cuius territorio, seu diuinitate, seu Pontificis
conveniente, nisi sit fortius interdicta, vel commis-
sione Romana in aperta rebello, pecuniam quatuor
subiecetas, nec sit (ut praedictum) aperte rebello
etiam civitate tam quod expectationem obtem-
pore, quam quod habitacionem communem, etiam
catera omni in domo Episcopali; vel si qualiter
dem cardinalibus deputanda, eadem observentur
super eius obsequium, dico Pontifice iure, in qua curia
reliedebat, fini expressa.

Dati exercitio, huius per cum pena. Iean. Ad.
Fratreca (qui panum est jura condere, nolle
eadem tueatur) adjiciendo facimus: ut Domini
lique rectores, & officiales civitatis illius, in quo
manu Pontificis electio fuerit celebrandus, audirem-
us, & euidenti approbatione concilium posse
tradita, primis omnia & singula plena se mo-
biliter sine fraude a dolo aliquo faciente eodem
cardinales ultra quam primitum: artice premitur.
Super his autem taliter observanda, fratres
summi Pontificis obitu, coram clero & populo quo-
fo civitatis ipsius ad hoc specialiter convocatis, pa-
storaliter juramentum. Quid si primilli
gener non obseruerint, aut fraudem in eis, ut ca-
ca commiserint, cuiusunque fini praemissum, co-
ditionis, aut statut, omni celiante privilegio, en-
teant: nec ad aliquod publicum officium adiun-
ctum.

a Ipse. b In antiqu. Codicibus ita: ad eleclum gal-

endum Pontificis libet. &c. & Ha. due voc. ad eleclum o-

sunt in antiqu. Codicibus, & in antiqu. decret.

*ut. Infos insuper feudis, & bonis ceteris, que ab ea-
men Romana ecclesia, vel quibuslibet alia ecclesiis
opinam, ipsa sed & decennium esse privatos: ita quod
ecclesiis ipsi plene ac libere reverantur, admini-
stratorem curandum ecclesiastarum arbitrio sine contra-
dictione aliquis disponenda. Civitas vero praedicta si
non sibi intercedit suppedita, sed & a Pontifici di-
gitata privata.*

*Obligatio contractus, ut in eius modis, non potest esse, nisi
potest omnino privari de effectu: & causa omnis potest, ob-
ligantis, & juramenti, quae data vel facta est de aliquo
sigillo.*

CAP. IV.

Ceterum *quia cum arbitrium, vel iuris ordinatus cap*ta*re affectus, vel ad certum & aliquem obligations
equipe necessitas adigit, ceterum electio, dum libertatis a-
dictio est, ceterum estmodi obsecrantes per
mittit intercedens Deinostri, per alios perficit sui pre-
dicti et linguis obfuscam, ut penfantes attenuis quid
amiamis, cum agitur de creatione & vicariis Iesu
Christi, fore fortis pertinet, teoforia universalis ecclesie.*
*Appellatur contra electiones, populaciones, vel provocationes, e-
iusque obiectore intenduntur contra personam vel formam, reuentur
exprimere : *Sicut, quia illud credam certe esse, et sic esse pote-
tuper. Super non expressa, sibi, vel adhuciores eius, non audience-
ntis nisi de novo emerantur, vel perueniant, vel supervenientia per-
ficiunt facultas. Siquo jarare debentur. Statuum hinc edu-
citur contra probantes, qui obiectuuntur in personam vel formam,
in suo reverberi conservantes. Istan. And.**

Idem in coden.

Idem in edem.

WT circa electiones, postulationes, & provisiones ecclesiasticas viam malitiae (prout est possibile) pia-
cludamus, ne diutius periculose *b* vacue ecclesias
vel personarum, dignitatum, & aliorum ecclesiastis
cum beneficiis provisio differatur. Edicto per-
petuo providimus, ut (i. quando aliqui electionibus
postulationibus, vel provisioribus feceant propo-
nendo aliqua contraelectiones, postulationes, & pro-
visiones formam, aut personas eligentium, vel electiv-
illius, cui erat provisio facienda fuit facta, & proper-
ho conterigere appellari) appellantes in instrumento
publico, seu literis super appellationem consedit, omnia
& singula exprimant, que in permanentibus obiectis
vel personis. Coram personis authentibus, aut persona-
quis super hoc testimonium peribebant veritatis, corpo-
rali praefto juramento, quod credunt ea, que sic explic-
mant, esse verae, & se posse probare. Alioquin tam op-
ponentes, quidem tempore appellationis interposita, ve-
postmodum adhucrem eisdem, obiciunt aliquis
(qui non fuerint in hujusmodi literis vel instrumento
expresa) potestem filii noverint interdictam: nisi
aliquis potest forsan emerit: vel super antiquis fu-
pervenienti probandi facultas: aut aliqua antiqua
oppositione notitiam de novo pervenirent, qui appelle-
lantes appellationis tempore emisse versimiliter igno-
rare potuerint, & etiam ignorarent. Super hujusmodi
autem ignorantia, & superveniente facultate probandi
fidei per proprium praetendant corporaliter factum
juramentum: hoc adjicendum in juramento evidet
quod ad ea probanda creditur se sufficiens probatione
habete. Illa sanæ, que felicis recordationis, innocen-
tissima papæ quaatus contra non plene probantes ea (qui
formam vel personam objectabant) statuit, in uoyu
missi robore penitente.

locum, ubi primam de memorati Pontificis causa, constituta claretur, a cleto & populo, solenniter pro exequis celebratis, singulis diebus (donec ex plenis exequiis) propositio indubitanter rumor perpetrat veritatem) humiles preces fundantur ad Dominum: quid cum eis de votis orationibus insuffatur, ut quae concordiam facit in sublimibus suis, si efficaciter etundamus cardinalium corda in eligendo concordia.

CAP. V

Exclusus ante confirmationem administrare non debet per se, sed per alium, in formam, vel in partem, sub quacumque colore; qui conseruant, ipsi jure privati sunt jure ex electione questris, loani Andr.

et resundem cardinalium corda in eligendo concordia,
quod proposito celo, concors, & utilis (prout anima-
tum salu exigit, & torus orbis requirit utilitas) exi-
plorato unanimitate sequatur. Et ne tam faulice pra-

a In aliquo manuscript. sed etiam Pontificis. b In anti-
quis codicibus, vel ad certum aliquid obligatorum. c Tunc
terram etiam in summa de ecclesia, lib. 2. cap. 36. d alias, &
spud cum.

A Variz e excita, & dammande ambitionis impre-
bita, aliquorum anings occupantes, eos in illam
temeritatem impellunt, ut que fisi a jure interdic-

a al. Sed & observantiam. b Vid. Conc. Lat. sub Inven. I.
c.3. & refertur ext. de elect. can. non de presb. c Vid. Lambeth. 1.
anniversaria de jure patr. L. p. 2. q. 5. art. 1. d Quis dicatur agere
Eius temeritate, vad. text. qui p. fin. legit. per vero oralism. v.
videlicet & per euan. Ad. in cl. t. deputat.

noverint, exquisitis fraudibus usurpare conentur. Non nulli sequiderunt ad regimen ecclesiarum electi, quia eis (iure prohibente) non licet se ante confirmationem electione celebrare de ipsi, administratione ecclesiarum (ad quas vocantur) ingere: ipsam sibi tanquam procuratoribus, seu economo committi procurant. Cum itaque non sit malitia hominum indulgendum: nos latius providevolentes, hac generali constitutio: nascimus, ut nullus de cetero administratione dignitatis (ad quam electus est) prouiduam celebretate de ipso electus confirmetur, sive economatus, vel procuratoris nomine, aut alio denovo qualitate colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis fe: immiscere prouiduam. Omnes illos, qui secus fecerint, iure (si quod eis per electionem quasdam fuerit) determinantes eo ipso privatos.

CAP. VII.

Elegentes, quām cīa commode possint, electionem electo prouiduam. Electus intra mensēn consentias: alia privatute est iure quasdam, nisi conditio persona ipsius excusat. Post confirmationem patet intra trementias, alia electio viribus vacuerit. Ioan. And.

Idem in eodem.

Q uām sit ecclesia ipsam dispendiosa vacatio, non solum jura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat. Cupientes itaque competentibus remedii vacationum diuturnitatibus obviare, hoc perpetuo decreto statuimus: ut si quando fuerit electione in aliqua ecclesia celebrata, electores electionem ipsam (quām cītius commode poterunt) electo prouiduare, ac petere consensum ipsius procurant. A electus vero illum adhibere intra mensēn tempore prouiduationis huiusmodi teneatur. Quem si electus ipse ultra praeferit distulerit, iure (si quod ei ex sua electione fuerit electio extine) ex parte noverit eo ipso privatum. Nisi forsan ex sua electio persona conditio, ut electione de celebrazione absole superioris sui licentia, ex prohibitione, seu quavis provisione fidei apostolice, consentire non posset: quo casu idem electus, seu electores ipsius, consentiendo licentiam ab ejus superiori (cum ea celeritate, quam superioris ipsius prælencia vel absentia permisit) petere studeant & habere. Alioquin, si lapso tempore pro ejusdem superioris præsencia vel absentia (ut præmittitur) moderando, huiusmodi licentias eos nequaquam obtinere contingat, electores exunt ad electionem aliam procedendi liberam habentiam facultatem. Ceterum quivis electus intra tres mensēs post confirmationem electionis de celebrazione prouiduam, confirmationem electionis ipsius petere non omissat. Quid si (justo impedimento cōstante) intra huiusmodi trimeſti tempus omisierit, electio eadem eo ipso vi: ribus vacuerit.

CAP. VIII.

Si non sequatur electio, non est quis ex consensu in scrutinio sc̄i- inter habito in indignum; elegendi possit privatus, hoc dicit. Ioan. And.

Idem in eodem.

P erpetuo b' fandionis oraculo declaramus: quod scienter in electionibus nominantes indignum, propter suffragium in scrutinio praefito (nisi adeo in eo perferint, quod ex votis eorum communis electio sublegetur) nequaquam elegendi potestas priventur. Licet pro eo, quod indignum nominando, scienter contra conscientias suas e agunt, & divinam vindictam, & Apostolicae unctionis & metum (quem qualitas facti suaferit) possint non immerito formidare.

a al. festinat. b al. perpetue fandionis, &c. c al. agant.
d In omnibus antiqu. exemplariib. metum.

Ex gratia audi. 1577 CAP. VIII.
Elegentes, vel electione confitentes, contra voluntatem ipsorum, vel multe et pondere, si negantur, vel remittuntur, h.d. loan. And.

Idem in eodem.

N VIII licet decernimus (pologam in servitio minavera aliquem, & electio fuerit facta vel postquam prefisterit electione de ipso ab aliis confitentes) illam super electione ipsa (votum ipsius emergentibus) impugnare: vel nullum ipsius antea celata, de novo panderetur: seu alius alterius latenter viti, vel defensione verisimiliter ignorare potuerit) rectius predicitur. In huiusmodi autem ignorantia fidem fuisse possumus.

CAP. IX.

Contra electionem à duplo majori parte, vel diffinienti, non liqua pars potest opponi, quod votum exstaret: plausum non, quod votum annulat. Ioan. And.

Idem in eodem.

S I partem alteram eligentium duplo majori & merito invenient: contra electores qui putent omnia excedunt, ad extenuationem zeli mentis, voluntatis ipsorum, reliquias, vel electis eis, aliquid omniem praedicti decreto invidit. Si quid autem opponere voluerit, quod votum in cuius oponitur, nullum redire ipso iure, deinde diligenter interdicendum.

CAP. X.

Appellato iudiciale vel extra, de electione dictaminatur & superiorum ad Papam: si in iure, & in capacitate fuerit interpellata: alia non. Et alius quod per suam iurisdictionem prædictam Papam præfata facta. Et nonnulli intervenient presule, inferiores iudicis, non solum inter: rebus & quos respergerit, de causam cognoscens, sed iuris terminum, in quo cum alia & momentis, & officiis presenti representant. Ioan. And.

Idem in eodem.

Q uām constituto felicis recordatione dicitur gratias Papæ quarti prædecessoris nostri cito electionem Episcopatum, seu super electionem ipsius exortas, non immixta majoribus causa numerans, cognitione ipsarum per appellationem qualibet devolvi auctorat ad Apolloniam fuisse causam. Nos ramen & temerariam appellantem auctorat, efficiemus appellationum frequentem referentes, hac generali conditione datione prout dum: ut si extra iudicium in predictis electionibus vel in aliis dignitatibus Episcopatu majoribus & bratis, expresa causa manifeste risolvit & compellit, appellari, per appellationem huiusmodi nequaquam ad fidem eandem negotium devolvatur. Sed cum electionum earundem negotiis, in iudicio, vel in iudicium appellatur in scriptis, ex causa probata quod probata debet legitima repatri, ad fieri placitum huiusmodi negotia defensari. Ceterum in multis omnibus causibus licet paribus ab iudicato appellacionibus (nulla tamen interveniente post te) recedere, an regum præfecti fuerint præcepta. Inferiores autem iudicis (quorum etiam ipsa causa cognitio appellatione cessante) non in iure præcavitas intercesserit, ante omnem diligenter arguent: & si eam intercessione reperient, se de causa nullatenus intromittant, sed prægredi dictis post terminum peremptorium competenter, in quo res.

a Vid. Pannorm. in cap. 2. De confite. & Bal. conf. cap. 10.
b Vnde. glori. in cle. ad compendia. de fagi. pof. & p. 20.
c Prævia causa appellandi que dicuntur, videlicet in cap. 10. con: comit. q. de appelli. h. lib.

annibus suis & munimentis suis Apostolico se conspiciunt.

CAP. XI.

Si unius religiae, qua obijicuntur promoto vendo ad dignitatem, obiectum evidens deponit scientia vel persona, illud ante omnia exponit debet. Et si reperitur falsum, opponens a profectione regule repudiat: & punient perinde ut si discesserit in probatione omniis obiectorum. Iacob. And.

Idem in eodem.

Si forte inter cetera, quae obijicuntur electo aut postulato, falsum promovit aliquam dignitatem, evidenter scientia, vel alium personam defecundum opem contingat: in discensione obiectorum illum statim ordinem immutabiliter obseruantur, ut non possit defectus ipso ante omnia subficiat ut examini: cuius eventus examinandi alii, aut adhucitum, attingebit. Ceterum si pramissi examinantes hujusmodi oppositiones docuerit veritate defini, opposentes omnino a profectione causa, in qua illa obiectum, excludunt: & perinde puniri decet, ac si penitus in probatione omnium, quae obiectant, defectum.

CAP. XII.

Quod transversit aliquam personam excommunicatam, vel ejus consequentes, electus seu bona, pro eo, quod eum, pro quo rogabatur, sive natus, ipso facto excommunicatus est. Iacob. An.

Idem in eodem.

Gianti cuncti, qui clericos vel qualibet alias personas ecclesiasticas (ad quos, in aliquibus ecclesiis, monasteriorum aut aliis p[ro] locis spectat electio) pro eo, quod rogati, seu alibi induiti, cum pro quo rogabantur, ne incedebant, eligere non licet, vel confanguntur eorum, aut ipsas ecclesias, monasteria, seu loca cetera, beneficis five alios bonis suis (per se vel peralios) propria, seu alios injuste persequeundo, & gravare praesupponit: le (ipso facto) excommunicationis sententiam immodicata.

CAP. XIII.

Primo pontificante novo custodiām vacuantem ecclesias. Secundo pontificante Monachos, hoc fieri procurantur. Tertio pontificante clericos & monachos non opponunt. Quartò pontificante lebas si habere habentem talen custodiām ab antiquis. Iacob. And.

Idem in eodem.

Generali constitutioni sancimus, universos & singulos (qui regalia, custodiā, five guardiam, advocacionem seu defensionis titulus in ecclesiis, monasteriis, fere quilibet aliis p[ro] locis, de novo usurpare conantes, boni ecclesiistarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacuum occupare praesumant) quantunque dignitatis honore prefulgeant: Clericos eriam ecclesiarum, Monachos monasteriorum, & personas ceteras oculorum erendum, qui hoc fieri procurant, & coi ipso excommunicationis sententiā determinunt subficiant. Illis vero, quic[ue] (ut debent) ratiā faciliunt non opponunt, de provisoriis ecclesiistarum seu locorum ipsorum, pro tem- p[or]e, que pramissa fine debita contradictione permisit, tunc aliquid percipiunt dirictius inhibemus. Quia autem ipsatum ecclesiistarum ceterorumq[ue] locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine iura sibi hujusmodi diuidant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, si non ministris in eis sollicitè faciant ablinere, quod ex que non pertinent ad fructus five redditus provenientes, vacatio tempore non usurpent: nec bona ceterarum se alienant habere custodiām, dilabili permittant, sed in bono statu conservent.

CAP. XIV.

Caventur in concil. Lat. sub Innoc. III. cap. 30. & in concil. Trid. fess. de reform. cap. 3. & fess. de refor. cap. 2. b Idem cavetur in concil. Trid. fess. de reform. cap. 2. c Vacatio simpliciter dicitur contineat omnem modum vacandi. vide. susception. de re- script. sup. vid. l'hist. Foss.

CCCC 5

a Idem cavetur in concil. Lat. sub Innoc. III. cap. 30. & in concil. Trid. fess. de reform. cap. 3. & fess. de refor. cap. 2. b Idem cavetur in concil. Trid. fess. de reform. cap. 2. c Vacatio simpliciter dicitur contineat omnem modum vacandi. vide. susception. de re- script. sup. vid. l'hist. Foss.

confimationes induit (quoad illas, que petuntur vel peti debent à sede Apostolica) temperantes (cum interdum aliquorum locorum vicinitas minus exigat, aliquorum & distantia prolixus tempus exposcat) hac generali & in perpetuum valitura confiturentur. Sancimus, ut omnes electi cathedralium, vel regulatum ecclesiarum (quorum electionum confirmationes, vel confirmations, ad ipsius sedis examen deducuntur) immediate subiectio, vel appellatio interjecta devolvatur, intra unum mensem post confirmum, vel post obtentam de ipsorum electione notitiam (si eam debito tempore non contingat praesentari) ad sedem ipsam, ut arripiant: & extine five intra prescriptum tempus iterariparien five non, ablique fraude, quam civitatem poterint commode (locorum considerante distantia) petuntur suarum electionum confirmationes, vel proclamaciones electiones suas, quibus poterint modis licatis comparare (cum omnibus actis, iuribus, & munimentis suis, & procelibus suo contingentibus) coram nobis personaliter teneantur. Quod si per viginti dies (post lapsum ex qualitate locorum moderandae temporis) expectati, five eligentes, five opposentes venerint, five non, personaliter comparent, & suarum electionum confirmationem, vel profecitionem, fece- cutionem petent (nisi iusta causa intervenient) contemplent: de qua intra prædictos viginti dies profecta, intra quindecim dies post tempus hujusmodi (coram nobis, vel alio, feuialis depudanto, vel depudantia a nobis si admittenda videbitur) teneantur apud sedem ipsam facere pienam fidem. Nisi vel intra eisdem viginti dies, seu prædictis quindecim, eo casu tantum, cum ad prædictam causam propofitam, ut prædictetur, & admittantur probandum concepsi fuerint, talia & tam verisimilia proponi contingeret, que b' juicio præxulent electos ipsos ab infra scripta pena merito excusat: & propter quæ forsan videbatur eidem ad prædictam comparationem tempus prolixius indulgendum. Infuper etiam eo casu, quodam personalem electorum comparationem excusandam, aliquam justam causam proponi contigerit, vel admitti: nisi tunc intra idem tempus juto impedimento cessante per procuratorem ad præmissa omnia sufficiens in- structum, & nihilominus ipsa causa cessante (ut præmititur) se personaliter praesentaverint: electiones de ipsi factis, eo ipso viribus vacantes, ipsi omnijure (si quod ei per electionem hujusmodi qualitatem est) decernimur esse privatos. Electos vero, qui se sicut actis, iuribus & munimentis suis, & procelibus suo contingentibus personaliter vel per procuratorem (ut præmititur) praesentaverint: ea volumus ex comparatione confirmationis hujusmodi, eo casu pena percelli, ut pro exhibendis illis aliis, quam apud sedem ipsam (nisi ex iusta causa) non possint dilationem aliam obtinere. Ad hoc, ut diligens inquisitor super electionibus, & eligentibus, & electis ac alii præmissa contingentibus, plena informacio possit haberi (quam informacionem per procuratores, qui ut plurimum constitutum abhientes, & procelibus ignari, cursus cauferunt non sentit de facili provenire) de ipsius electoribus duz perfunctus ad minus, super negotio ipso (ut de electis præmititur) sufficienter intrixat (quando electionem concordem esse contigerit) infra idem tempus, per e' capitulo expensis bonorum ad prælatum ipsius ecclesia (de curia electione agitur) pertinentium, si finit disceta, alioquin communium: vel per ipsum capitulum

a. Al. ita: & aliquorum, &c. b. Al. ita: quia in iudicio, & causa. c. Hoc periodus in auctq. codic. ita dicitur: per capitulum in expensis, de b' alia ad prælatum ecclesia de cuius electione agitur pertinentibus, si finit disceta: aliquum de communione vel per ipsum capitulum inveniendo perfunctus, ut non concordet ordi electione, per omnia (ut supra præmititur) sufficienter intrixat: ut negligenter

a. Alter, infra. b. Hoc periodus ut plenior amittit exemplaribus ita legit: Et quando unicus efficitur, ut quia vel aliquo se opponit in expensi ejusdem propriis, ut non concordet ordi electione, quam opposentes hujusmodi, si finit disceta, vel per ipsum capitulum inveniendo perfunctus, ut non concordet ordi electione, per omnia (ut supra præmititur) sufficienter intrixat: ut negligenter

ta iudicem, similiis pena percellat: nec per hoc quod de ipsius nullo modo vacillare judicia: ut fratres ipsos nullus secularis potestatis metus exterrat, nullus temporalis favor absorbeat, nullus eis terror immineat, nihil eos a veri conflictu dislocet & removere: quis (cum per ipsum Romanum Pontificem in quibuscumque negotiis contingere eorum peti consilia in consulendo) per omnia liberi eidem Romano Pontifici omnibus, qua tempore imminent, libere consilant & assilant, ipsaque Romani Pontificis vicarii Dei, quas quis temporibus occurrerit ecclie, & corundem cardinalium (cum expedierit) facienda promoto, in omnibus liberante procedant.

CAP. XVII.

Glossa prima dividit, & summas totum secundum. vide eam. Domus.

Item.

Fundamenta militantis ecclesie, in montibus sanctis Propheta & gemitos, per montes Apostolorum & predicatorum patenter insinuat, quibus tota humanae ecclesie fabrica confidenter innitur: qui sicut in aliis ecclesiis super fundamento, prater quod nemo alii posse potest, quod est Christus Iustus, vel latitudo angulari lapide solidantur: ut veritas, quae legit & Prophetarum praecognitum vobebatur, per Apollonianam turbam in salutem universitatis exiret: ut scriptum est: **In omnem terram exiit fons eorum:** & finis orbis terreni verba eorum. Huius autem manens sacramentum ita Dominus ad omnium Apolloniam voluit officium pertinere, ut in beato Petro Apolloniam omnium suorum, principaliiter colloaret: ut ab ipso quasi quadam capite, dona sua veritatis corporis suorum diffundaret: hunc enim in conformatum individuum unitatis afflumptum, id, quodippe erat Dominus vultus nominari: dicendo, Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo ecclesiam meam: ut extempore structa Deo edificatae constructa mirabiliter gratiae Dei in Petri confiteferit firmitate, cui Salvatoris nostri miranda proflvio beatum Paulum in Apollonia genitum per dextram & societatis adjunxit. Ibi fuit per quo Evangelium Roma resplendens illi sanctus Farus, verique pafores. Ibi sunt, quinque die pro morte, uno loco, pro gloria, sub uno perficie, pro partiti viuente compagi, urbem ipsam gloriosam, & martyrum Christi Domino conferuerunt. Ibi sunt, quilibet in hanc gloriam proverberunt, ut sit generalis populus electus, civitas fæderatalis & regia: per factum beatum Petri fidei caput rotius orbis effusa. Neantem ipsa mater ecclesia in congregations & pectora fidelium temporalibus carcer auxiliis, qui prius ipsa adjuta, spiritualibus semper proficeret inveniens: non absque miraculo factum esse concepit, ut occasionalter Constantini Monarcha à Deo provisus, sed curia baptis malibus fomentis infirmata, quandoam quasi adjiceret ipsi ecclesie firmatatem, quod postea fui baptismatis, una cum omnibus fatus, & universo senatu, optimatibus etiam, & cunctis populo, in persona beati Sylvestri, fibi Romanum concedendo urbem reliquens, ab eo & fucelloribus eius, per pragmaticum constitutum disponendum esse (exemptum in ipsa urbe utriusque potestatis Monachorum Romanorum Pontificibus) declararet: non justum arbitram, ut ubi fæderotum principatum, & Christiana regnum caput Imperator ecclesiis instituit, illuc Imperator terrenus habeat potestatem: quia magis ipsa fides in Romano jam proprio solo collocata, licet plena in suis agendis per omnia poteretur, nec illi subiectus homini, que ore divino cunctis dignorum esse pralatus. Decet namque ipsi Romano pontifici, per fratres suos sacrafianta Romane ecclesie Catinates (qui fbi in executione officii fæderotis aquatores essent) libera provenire consilia: decet

^a Quales Cardinales eligi debentur, habetur in concil. Trident. fol. 24. de reform. cap. 1. circa fnum. b aliter, contra dicta. c Hac periodus ista legitur: Sub regno eo tempore subversa regimur: ipsam urbem speculum fidei, &c. d Alius, excipere, e al hoc, al per hanc, & al ista: & Romanorum populus. g al. p. 10. & p. 10. & p. 10.

præminentia, potenter seu potestatis, excellenter vel dignitas existat, frater, filius vel nepos a eorum ad tempus vel in perpetuum, seu quivis alias, ultra anna-
fiam spaciū quovis modo, colore vel causa, per se vel a
liam personam quomodolibet submittendam in fe-
natorem, capitaneum, patricium, aut rectorem, vel ad
eiusdem urbis regimen seu officium nominetur, eliga-
tur, seu alias etiam afflatur, absque licentia sedis Apo-
stolica speciali: per ipsius fideis literas concessionem
licentia huiusmodi specialiter exprimentes. Quod si
fecerit factum fuerit, nominationem, electionem & af-
sumptionem huiusmodi decernimus esse nullas, ac
catere omni robore firmatus: & non solum nominatores,
electores, & afflatores, verum etiam nominatio-
ni, electi & afflulti, si huiusmodi nominationi, elec-
tioni, & assumptioni, confidenter, aut de ipsi quo-
libet modo introniserint, conderent & obediens
eisdem, & in hoc omnes dantes ipsi nominatoribus,
electoribus, afflatoribus, aut nominatis, electis, vel
afflulti, auxilium, consilium vel favorem, publicè
vel occulte, cuiuscunq; dignitatis vel præminentias
conditionis aut status extiterint, eo ipso sententiam
excommunicationis incurant, ac nihilominus ipsos
nominatos, electos & afflulti, si contra constitui-
tionem præfentem prædictis nominationi, electioni
vel assumptioni confiderint, aut se quoquo modo illis
ingesserint, & eorum posteros in perpetuum o-
mnibus feudis, privilegiis, libertatibus, immunitati-
bus, gratiis & honoribus, que à prædictis se aliis re-
nent ecclesiis, censibus esse privatos: ita quod illi, ad
quos eorum collatio, conceitio seu dispositio pertinet,
refutemendi ea, aut retinendi, concedendi seu conferen-
dialiis, seu de aliis etiam disponendi (propterea eos per-
tinet) liberari habeant potestatem: & ne taliter no-
minari, electi vel afflulti de sua pertinacia vel con-
tempu valent gloriari, nos qualibet mandata, pra-
cepta, ordinationes & statuta, quæ fecerint, omnisque
sententias, quas tulerint, & quicquid penitus in con-
tractibus & obligationibus seu quibuscumque alius, ur-
bis nomine, vel ranquam senatores, capitanei, patricii
aut rectores, vel officiales ipsius erigerint, irrita proflus
ex nunc & vacua nunciatus. Iudices vero & tabellio-
nes, qui super his aut eorum aliquibus contra præfentis
constitutionis edictum patrocinarci vel instrumento
conficerent foris præsumperint, judicatus & tabellio-
natus officiis noverint esse privatos. Contempores
quoque, seu violatores præmissorum, vel aliquorum, vel
aliorum eorum, ab huiusmodi excommunicationis senten-
tia (præterquam in mortis & articulo) absolvit non
possunt, nisi per Romanum Pontificem, vel de ipsius
petita & obtenta licencia speciali: non obstantibus
aliquibus privilegiis, indulgentiis, concessionibus,
constitutionibus, consuetudinibus & statutis quacun-
que firmitate vallatis, qua in præmissis omnibus no-
namus aliquibus vel alii suffragari: sed omnia, quo-
ad illa decernimus non tenere. Ut d' autem cives Ro-
manorum, qui ex ipsa urbe naturalem duxisse noscul-
tur originem, aut quisvis alii qui in ipsa ejuive territo-
rio, non advenit, sed continuo habitatores & exte-
rant, quoad honores ipsius urbis, aut regimini gratiosis
functionibus potuerint: non intendimus, quod prædictis
constitutio tales excludat, quin ad unum annum dun-

taxat, vel ad aliud tempus brevius nominari ad quan-
gimen, & officium eligi valeant, ac illius: omnia po-
distorum Principium & aliorum tractes, illi vel reges
existant: aut etiam extra urbem & prætorianam
sub nomine comitatus, baroniae, seu prætorianae
titularis in hominibus vel locis aliquibus iurisdictio
seu potestatem aliquam temporalem vel perpetuam
tinerent: dummodo prædicti jurisdictiones vel potes-
tae extra urbem & territorium prefata confundantur,
ante præminentia vel horribiles potestates curia pro-
clusa a dicto urbis regimine (ut præminentia potes-
tae constitutionis oraculo rationabiliter includent).

CAP. XVIII.

Canonicis cathedralis ecclesiæ ipsi iure vel per fictionem
terquam in casu negligencia elegiando populi prius, alio
iure devoluti eligenda: in inferiorebus ecclesiæ singula pia
mutuam superponit, ut præminentia potestates

Bonifacius ostendit.

Q[uod] Vanquam in casu & negligentie si fuerint a
tertia ecclesia cathedrali vacante, si per eos a quo
spectat, non fuerit electio de prælatori iam appro-
bitum celebrata, eligenda potestas ad superiorum vel
maximum devolutur: hoc tamen non est ad actionem
extendendum. Igitur si electores in haecpotestate uolu-
fia vel ipso iure cum eligunt scient indigne
per sententiam cum formam traditam in generali
concilio non obseruant, eligenda potestas prius
non ad dictum superponit, sed ad maximum pos-
cent potestas eadem devolvitur. Sed si suorum in
tioribus ecclesiæ est centendum.

CAP. XIX.

Constitutione, Vicaria, non facilius apparet, nesciunt
juravit se credere opposita esse vera, vel quæ si quis dimicatur
Ios. Andr.

Idem.

I[psius] contra electionis formam vel electoratum
Aliquam aliquia obiciens, ad fedem Apostolicam ap-
pellavit, corporali à se prefatto juramento, quod
qua; appellatione sua exprefserit, vel quæ queritur
debet sufficere, vera esse credatur, & si pollicetur
non est super obiectis vel expedito beneficiis co-
diens. Cum non simpliciter, siue inobligatori
constitutionem felicis recordationis Gregorii Papæ
prædecessoris nostri, editam in concilio generali Lan-
geni, juraverit, expedita eadem fea obiecta se con-
tra esse, & se posse probare: sed indecideretur
ea, quæ deberent sufficere de eisdem.

CAP. XX.

Qui contra certam personam se eligere apparet, confirmat
ve circa, servare tenetur. Ios. Andr.

Idem.

Q[uod] vi contra certam & nominatam & personam
ab aliis eligiatur, ad fedem Apostolicam nomen-
fiat electio, duxerit appellandum, debet per omnia
appellando servare formam constitutionis resca-
cordationis Gregorii Papæ x. prædecessori nostri, in eis
qua; debent sufficere.

a alii. In nominab. b Dicitur, eam, de illi in manu
Codicibus. c Perna impensa per ius in casu negligencia, non
eludere, eadem de illis. & si non particeps neglegit, & de illis
in concilio Lateranensi generali sub Innocente III. cap. 4.
generalis concilii Laterani sub Alexio III. cap. 4. & Petri
personæ certa, licet suo nomine non nominetur, in eis
licet ex quedam. Nota argumentum, quæ arguit finem
sicut, quod aliozal principium ipsius, ob; q; de quod interro-
gat, producas, sup. p. proxime. Dom.

ed in concilio Lugdunensi ac si electione jam facta sum
contingere appellare. Alioquin non observans, posse
constitutions ejusmodi se noviter subiacere.

CAP. XXXI.

Si compromissarii in plures us elegant, per unum facienda est
tulam pronunciatio, sicut quando proceditur per formam servis
ad alterum electum nulla non tenet. Iam. And.

Idem.

Sicut a cum per formam scrutinii ad electionem pro-
ceditur, et per unum pronuncianda & facienda com-
muni electio, secundum canonica instituta: sic de per-
sona debet fieri, cum per formam proceditur contro-
versia. Quoniam in arbitrio compromissarii lex & hu-
mana immut, quod ab eis omnibus si pronunciatio faci-
enda: aliquo in pluribus compromissarii facta simu-
lelio, co ipso virtus non subsumbitur.

CAP. XXXII.

Dicitur super eodem, licet canons in collegatis parochialibus
ad ipsorum ad ipsorum regem, secum non habet. Iam.
And.

Idem.

Statutum a felicis recordacionis Gregorii X. Papa
prodecessoris nostri de his, qui ad prescelium ecclae-
sium regnum affluminuntur & promovendis ad facien-
dum in anno, aliquo in eisdem ecclesiis sunt pri-
ori, quod (cum sit penale) i restringi potius convenient
quam laxi: (cum ad collegias ecclesiis, etiam
alios parochiales exercent, & afflument ad easum re-
gum non extendi, sed antiqua iura servari debere
possunt in eisdem).

CAP. XXXIII.

Si compromissarii secundum traditam sibi metam (scrutatis
& in scriptu relata voluntatis singulariorum) illam eligat, in quem
cum in majori pars capitulo, & plures aliorum comparatione
infereatur: non tenet electio, cum prater formas concilia
sunt in eisdem. Iam. And.

Idem.

Si in eligendis precepsas data fuerit sub hac forma, ut
scripto iureto & signatiori votis singulorum de capitulo
exequatur, & in scriptis redactis ilium eligat, in quem
potest de capitulo partium & comparatione minorum
confidetur, licet confidentes majorum partem totius
capitulo non arnigant: ipse factio hujusmodi: seru-
tum & in scriptu non major pars, sed plures de sibi formam
in scriptu non major pars, sed plures de sibi formam
determinent. Talis electio (cum prater formas, quae
generale concilium servari statuit in electionibus cele-
bris, decens casus si aliter fierent, non valere, fuerit
item) robur non obtinet firmatus.

CAP. XXXIV.

Ex vestimente quecum, modo facta in discordia de religio
nibus ad praesulatum extra administrationem sui ordinis, non
impinguo illi potest etiam de praediti licentia,
habet intentione facta a minori parte numero ad quamlibet praes-
ulatum de religio non mendacem: & fecit factum irritum
dilectum. Et pote ipsius caput, non sibi in discordia in mendacibus. Ia-
m. And.

^a Vid. sent. I. art. sub Inno. III. c. 2. 4. ubi traduntur varia elec-
tionis forme. ^b Legi civiles possunt allegari in foro canonico
ut si quis caput de ipsius operi, manu, c. t. & z. Delf. c. ad. fabijisti.
^c Vid. Card. conf. 3. ^d Capit. Can. locum habet qualiter-
cum si prouisio de parochiali ecclesia: cum dictis textus, effi-
cientur, quod congruit culibet modo prouisione. ^e Nota juri
prudentia quod nullus efficietur interpretanda a. in panis, de reg. iuris. ^f Ap-
plicatio majori parti intelligitur de majori parte retine, non au-
tem de majori parte comparatione aliorum minorum.

Idem.

Quorundam & oculos sic vitium ambitionis exercat,
quod quasi sua professionis immemores, qua con-
temptis honoribus, abjectis divitiis, spretisque deliciis, ar-
bitrium proprium subjugaram altermisditioni, retro re-
spicunt ad atrium manus missa, dum precipitanter ru-
unt in litigiorum amictus b. & cauaram strepitibus
se involvunt, & extra administrationes proprii ordinis
folium praelatura, confessore molimur, electionibus
populacionibus seu provisionibus se in discordia cele-
bratis, improviuide praeflando consentiam, prabendi alienum
a suo superiori nonnunquam extorta licentia potius,
quam obiecta: ex quo animarum & ecclesiarum
dispensia noſcimus provenire, & preventura majora in
antea venimur. formidamus. Volentes igitur huic
petri salubri remedio obviae, praesenti confluentis
fancius, ut nulli religioso predicatorum minorum
eremita sancti Augustini, aut quorumlibet mendic-
antium ordinum ex electione, postulatione, provisio-
ne, seu vocatione ad aliquam extra administrationem sui or-
dinis prefaturam in discordia de se facta jus de cetero ac-
quiratur: nec eorum aliquis tali electioni, postulationi,
provisioni, aut vocationi quoque modo valeat consenti-
re: etiam si magistris, aut ministris, vel prioris generalium
corundem ad id accesserit licentia vel confessus. Cis-
ca & religiosos quoque alios cuiuscunq[ue] conditionis
vel status existant, volumus hoc servari: ut nec ipsi elec-
tionibus, postulationibus, provisionibus, aut vocationi-
bus, a minori parte numero ad praelationes quaslibet de
se factis (que hoc ipso, quod a minori parte procederent,
nullum prorsus tribuanrus eisdem) fuim audeant pra-
state confendum: etiam si super hoc affensus vel licentia
suum intervenient praelatorum. Nos enim quicquid
contra primissima vel eorum aliquod a quoquam conti-
gerit atentati, omnino decernimus iritum & in-
ane.

CAP. XXXV.

Non potest electus duas electiones proficer, potendo confirmatio-
nem ex illis: etiam si proficer si entrem aliam, per quam
consequitur sua intentio effellit: necesse ergo habet alteram
eligeret: qua electa, ad alteram credere non potest. Iam. And.

Idem.

Vt quis duas electiones de se in aliqua ecclesia cele-
brabat, prosequatur infirmul, & confirmationem pe-
rat ex eis (cum non nisi ex una ipsarum valeat jus habe-
re) ratione confirmum non putamus. Etiam si se contentum
est esse altera, per quam sua intentionis consequit
politus effectum, in initio proficeret. Oportet ergo eam
(ne cum ipsius ecclesia, vel sui adversarii, si quem habet,
discrimine in incerto vagetur) eligeret, quam prosequitur
vel et illis: & confirmationem petere tantummodo ex
eadem. Regressum ad aliam, cui per electionem alterius renunciatur, libique jus ex ea non competere profici-
ri videtur, nullatenus habiturum.

CAP. XXXVI.

Si electus non consentit; vel post confirmationem renunciat, vel mu-
ritus, vel proper acculsum sui vitium electio cogatur: eligeret
ad eligendum extraneum integrum tempus habebunt: nisi circa id ego-
rum fraudulentent. Iam. And.

^a Declarat hunc textus prout in elem. quod circa de elec. b. di-
ctio. & deest in manuscr. Lue. 9. ^c Vide Oldrad. conf. 102. &
conc. Trid. sif. 2. tit. de reg. c. 6. ^d Nota ex hoc capitulo quem ob-
tinere duplam electionem in eadem ecclesia, tamen confirmationem
quare non posse, nisi ex una. Item non posse aliquem causari
tum super eadem re, nisi ex una causa. vide texti, in c. inter dilec-
tum, de fide infra.

& sicut locum istam eum appellatur à confirmatione vel præfatione. Idem.

Si postquam ab electione in cathedrali vel regulari ecclesia celebrata, fuerit in scriptis ex causa probabili, que probata debet legitima reputati, ad fedem Apostoli appellationem, electionem ipsam per ordinatum confirmari coantur: hujusmodi confirmatione, nisi prius fuerit canonice ab appellatione ipsa rececunda (cum fuit ab eo, qui non potuit & de facto praesumpta) nullam obtinet robosicritatem. Si vero electus, qui iusta confirmatione feliciter recordationis Nicolai Papa tertii praedicatoris nostri, ad dictam fedem venerat pro electione sua negotio profegendo, & Romana curia fini licentia recessione, antequam hujusmodi negotio ipius fini finitus, e patre audito confirmationis consilium (qui non folum, qui venit, sed etiam ex sui mente exigit, quod utrumque negotio prosequatur) ex ipso viribus eius omnino. Cum autem ab electionis confirmatione vel facta provisio per eum, ad quem propter inferiorum negligenter fuerat devoluta eligendi potest, ad fedem appellatur tandem: confirmationem prædictam in veniendo & mittendo, & aliis, quæ perlungantur, in ea convenienter obseruantur.

CAP. XXXIV.

Dilectione pessim Episcopi & superiores cum habentibus parochialibus suis beneficiis, quibus ad septimum fiducando non reverendus est facetus promoveri: ad diaconatus tam non potest, nisi curia annam: alio si sunt privatis. Et illo durans anno debet in illa ecclesiæ idemcum poni vicarius, de frumento ecclesiæ sufficiendum. Elapso septimo debet rector intra annum transierunt promoveri.

Idem.

Cum ex eo, quod felicis recordationis Gregorius Papa XI. predecessor noster statut in concilio Lugduni, ut regnum parochialium ecclesiæ sumptu, se ad diaconum promoveri faciant intra annum, a fibi communi regnum a tempore communiterandum d. & perducenti rebus in eisdem. At quo in ita idem tempore non fuerint, hujusmodi ecclesiæ absque nominatione alia sunt privatis. Nonnullis extunde parochiales ecclesiæ tunc fastibus acceptare, legendi & proficiendi cum ex facultate non suppetant, nec ab ecclesiæ parochiis de aliis beneficiis in plerique mundi partib. intendunt provideri: eisdem opportunitas sit sublata, in gradu in secularis ecclesiæ (quam ad sui regnum viris literatis permixtæ nocuit indigere) dispensandum & jaduatum. Non super hoc multorum instanta excusat frequentes, volentes capientibus in scientia proficeri, ut studiis in Dei ecclesia suo tempore adferre valent opportunum, utiliter provideri: prefaci constitutiones facias, ut Episcopi etiam superiores cum iis, qui hujusmodi officios libet ecclesiæ obtinere vel obtinerint, in futurum dispensare possint liberè, quod aliquid ad electionem literarum studiorum insuffit promoveri minimè necessari, nisi ad ordinem subdiaconatum duxata: ad quantum prædictum annum recipiendum (ne ficit à misericordia Christi patrimonio sublimatis olim factum esse desiderio à fato retrocedere valente clericali) omnino absque volumen: & nisi receptorint, pena contenta in dicto concilio ex ipso petetur. Porro legem prædictam gurat, atque Episcopi & superiores solito provideant, ut per bonos sufficiens vicarios, ab hujusmodi ecclesiæ depulando, animarum cura

a. Gesta à judicis incompetenti sunt nulla, ad hoc supra de iudicio clavis, cum p. Dom. b. alias, vacantes. c. Alcibiatis, Gregorius Papa predecessor noster. d. Numeran-

diligenter exercetur, & defervatur laudabiliter in divisione: quibus de ipsarum ecclesiæ proventibus oscelatio congruè ministretur. Elapso vero dicto septenario a ii. cum quibus fuerit (a præsumptis) dispensatum, ad diaconatus & presbyteratus ordines intra annum se facient promoveri: alioquin extine dictam ponam (nisi justa de causa id omittitur) ipso jure se noviri incurvatos.

CAP. XXXV.

Quatuor dicit. Primo, quid ad personam privationis reforas parochialis ecclesiæ non promoti requirunt, quid annus integer finis complecti. Secundù, quid annus ille non currit usque impedimento. Tertiù, quid post privationem, ecclesia eidem conferi non possit. Quarto, quid non promovet, si eo non recuperat ecclesiæ ut fidelium annis pereperit, tenet ad restituendum ipsorum. Et quae mentis consulti, ecclesiæ servare debet indemnum. Ioan. And.

Idem:

Commissa tibi parochialis ecclesia, quanquam tantum a anno transiverit, quod intra ipsum nequaquam iuxta statutum generalis concilii Lugdunensis ad faciendum promoveri non est nisi tunc denum, cum ex toto b. fuerit ipso anno elapsus censenda vacare, nec potest alteri antece nolle esse conferri. Annus autem huiusmodi, qui a tempore illo incipit, quo ipsius ecclesiæ regnum commissum tibi exitit, & possessionem eius, pacificam habuisti, vel per te fletit quo minus haberes, eadem, tibi non currit, si promoveri iusto impedimento detenus inter tempus hujusmodi nequivitis. Porro si infra dictum tempus non fuerit rationabilis causa celsante promotus, tibi ecclesia ipsa, qua dicti statuti auctoritate, tam privatus ex his statutis ipsum fuit ludibri, debitoque fructus effectu: & non rebus, sed verbis, cum sit potius contrarium faciendum, lex impedita videatur) nullatenus ea vice potest iterato conferri. Ceterum, si promoveri ad sacerdotium non intendens parochiale, recepis ecclesiæ, ut fructus ex ea per annum percipiatis, ipsam postmodum dimisimus (nisi voluntate mutata promotus fuerit) teneberis ad restituendum fructum corundem: cum eos recepis fraudulentem: illum autem, qui cum tibi consulit, cum te non crederet ad hujusmodi ordinem promovendum (prater divinam, quam exinde incurrit offendam) a servandam indemnum eamdem ecclesiæ decernimus obligari.

CAP. XXXVI.

Abbas exemplis legitur in Episcopum: sed transire non potest sine licentia Papa vel legati de latere.

Idem:

Si Abbatem ecclesiæ Romanae immediate subjectum, in velutum Episcopum elegitis, reprehendi exinde, nulla ratione potest: ei tamecum ab alio, quam a nobis, vel Apollonica fed. legato, si sit in provincia, de latere nostro missus, dari non potest licentia suam deferendi monasterium, & ad vestram ecclesiæ transfundit.

Legatus de latere potest confirmare electiones Episcoporum excepto religione, non sine speciali mandato. Io. And.

Hujusmodi vero legatus, qui magis omnibus potest. Rom. Pontificem in provincia fibi decreta imperium censetur habere. Archiepiscoporum & Episcoporum, & exemplorum electiones potest ex officio confirmare. Alii autem legati hoc nequeunt: nisi id eis a sede ipsa specialiter sit committuntur.

a. Dispensare non potest Episcopus ultra septimum cum cura emptiorum religiorum, non sine speciali mandato. b. Ubi statutum precepit certam personam solvendam intra annum, illa persona potest non potest, donec annus rotulare sit clausa. c. De triplici genere legatorum, vide glossa in c. i. de off. leg. & Do. meum Bruxellianum m. ib. de potest. legatus. fons.

Si compromissarius non elegit intra tempus iuri, ad proximum superiorum deus iustus potest providens. Et alius, sed indigens, indistincte credit ad compromisantes: nisi ad sceleratum taliterunt. Idem si electus idem non confundit. Si compromissarius scelerus elegit indignum, ipso fatus ab ecclesiastice beneficio triennio est suspensus, nisi ad compromisantes scelerum ratum habeantur. Et pena predicta suspensio non habet locum in Episcopatu, compromissariis, nec in electione inferiorum Episcoporum. Et refringitur illa pena ad beneficia, que obtinet in ecclesia officia. Evidem in beneficiis illius, qui deficit in probacione ejus, quod obiectum in personam. Ioan. Andr.

Idem.

Si compromissarius, in quem defuncto a Episcopo transferetur eligendi potestas, negligenter intra tempus auctore statutum eligere pratermittat: ad superiorum proximum potestas devolvit providens, sibiique compromisantes impudent, qui in talium potestatum hujusmodi transiuerterunt.

Si vero eligit, sed indignum, tunc sine scientie fecerit (cum dolus ipsius eis, qui non sunt in culpa, non debet imputari) sive etiam ignoranter (cum suo sit funsus officio) eligendi potestas (nisi & ipsi sceleri electionem talium ratum habeantur), libere revertitur ad collendum. Idem fit cum electio idoneum, sed electus renunt consentire.

Potest eo casu, cum scilicet indignus eligitur ab eodem, compromisantes (quos illius odio non convenient gravarari) nequaquam (nisi sicut primitur ratum, habuerint) puniantur: sed ipse (ut persona suum auforem tenet) a beneficiis ecclesiasticis triennio, iuxta Lateranenre concilium, suspenditus ipso iure. Hujusmodi quaque pena, nec in Episcopo, si ad eligendum sit compromissarius, sic peccante (cum de jure nullam sententiam suspensio incurret, nisi de ipso expressa mentio habeatur) nec in aliorum quam Episcoporum & superiorum ipsorum electionibus, cum peccatur in ipsis, vindicati sibi locum. Refringitur etiam dicta pena solum ad ea beneficia, que sic peccans, in illa obtinet ecclesia, quam galiter eligendo, specialiter neficius offendisse. Et idem in illius beneficiis est censendum, qui aliquis electio- nem, postulationem, aut provisioem impugnans, in probatione deficit ejus, quod obiectum in personam.

CAP. XXXVIII.

Recuator ad appellandum secundum formam ca. Ut circa. non idoneus, nisi omnia objecta, & forma iuramenti in procuratio exprimantur. b. d. secundum Pan.

Idem.

Procurator ad appellandum contra electionem, postulationem, aut provisioem aliquius, & non alter idoneus de cetero reputetur, quam si omnia, que in formam obiecte vel personas, & proper que appellare intendit, singulariter & clare in eius procuratorio, sint expressa. Habetque speciale mandatum jurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator exsift, quod ipsi credunt expressa hujusmodi vera esse, & se posse probare.

CAP. XXXIX.

Cassata confirmatione, vel cassatione proper defactam iurisdictionem, vel solemnitatem omissem: non proper hoc electio cassata dicitur. Ioan. And.

a. **E**lectio potest fieri ante quam Episcopus traducatur sequitur, de qua videlicet. b. **V**ide l. fin. C. de auct. post sub eius delictum concernit propositum & panam. de Amb. Cont. & d. auct. alius, debet in manu scripto codicis.

Idem.

Sconfirmationem electionis a proper defacta per quia ipsi qui confirmavit, confirmandi non habebant potest, cassari seu cassam & initiam nunciam remittit, non proper hoc precedens electio (si alii de causa intelligitur infirmari).

CAP. XL

Se vacante cathedrali regulari, vel collegiali ecclesia, priores personae capituli vel consistorii occupant bona a priori tantum, vel vacatio temporis obsequiis, donec plene reficiatur & quibusdam beneficiis sunt sufficiunt: non obstante priores statuti, & confunduntur quascumque, formata voluntate.

Idem.

Via sapientia & contingit, quod cathedralibus & collegiis ac congregatis ecclesiis vacantes, priores, conventus, collegia, & singulare causas priores bona a praetaliis ipsorum dimisit, vel vacatio temporis obvenientia, quia in utilitate distinceduntur oportet, vel futuri debent succedentes habent vari, occupant, inter se dividunt, & in aliis, diffundunt, & consumunt in eorum grave depresione. Nos ipsorum auctoribus regimur, ac indemnitatem praecaverem, volentes: decessum ut & qui primis de cetero praeferuntur, eo in, & tamdu maneat ab officio & beneficio quodlibet suspensi, donec plene reficiatur quicquid de bonis & cipereis supradictis. Non obstante priores statuti, & vigiles vel indulgentias, aut concilia cathedralium constitutionibus, vel statutis, iuramento, confirmatione fidei Apollonica, aut alia quacunque, formata voluntate, & obstante priores statuti, non videntur, nisi solum cum in necessarium appellerent.

Constitutio felicis recordationis Greg. In predicatione Cedita in concilio Lugdun. formam expeditiendum quam ab illis, qui in electionibus, postulationibus, aut provisioibus se opponunt, debet spissi locum sibi non vindicat, nisi solum cum in necessarium appellerent.

Quando vero in iudicis & in huiusmodi negotiis pedlaris contingit, anteriora iura (cum per eam nonnae fuerint) obsecrari oportet.

Idem.

Constitutio felicis recordationis Greg. In predicatione Habens plena administrationem cathedralis officiis & temporalibus, iuris & iuramentis curiarum propter immunitatem non, nisi Episcopus fuerit. b. d. Dom.

Idem.

Ipsa, cui procuratio seu administratio cathedralis officiis & libenter in spiritualibus & temporalibus, iuris & iuramentis curiarum propter immunitatem non, nisi Episcopus fuerit. b. d. Dom.

Idem.

Secondum Doctor, sicut teat, habet locum eius in altera firmationibus: vide Petrum in Auctoritate, de rebus apud Apologetas (qui foli hoc competit) et committit auctoritatem bonorum immobilitatis dianas, exceptis exceptionibus, que jurisdictionis episcopalis existent de causa electus exequi confirmans, libere exercet.

Ille quippe, que ministerium confirmationis secundum (nisi fuerit Episcopus) per alios facit expediri.

a. Secundum Doctor, sicut teat, habet locum eius in altera firmationibus: vide Petrum in Auctoritate, de rebus apud

b. Iura debent adaptari, quae Episcopatus, videlicet, de ipsius tempore, libenter, & secundum plenaria ut deinde laus, sed illi de penit. si excede, de penit. de dicto, & dictio in dicto, in manu, & in judicio.

CAP. XLIII.

Misericordia misericordia, nisi peregerit duodecimum annum, & sic dicitur et expressum est professa: nec eligitur nisi peregerit tricennium annum, & peregrinatio professa. hoc deinde prima pars 167, tunc Joan. And.

Idem.

Nominatibus & monasteriorum monialium, que frequenter propter electiones in discordia celebratas in ipsa grandia in spiritualibus & temporalibus dispensatis patimur, occurrere desiderabiliter affectantes: nam & cum in sis fuerit electio facienda, nulla monialis nisi duo decimum annum peregerit, & professa peregrinatio vel expressum ad eligendum cum aliis admittantur. Nec in abbacium, aut prioratam (ubi per priorem monasterium gubernatur) de cetero eligatur aliquis, nisi tricennium annum compleverit, & expressum peregrinatio faciat ordinem regularem.

Sed obstante contradictione, vel appellatione quacumque, electio a duabus partibus numero, sicut per censum proceditur, examini premisa peregrinatio confirmatur & beneficiis, item primitiva seruitur, antequam ad aliis estraneos se levantur, electio possit accedere ad illam, qua majorum partium census uates habet. Et si per accessionem ad duas partes perirent, sicut in primo casu, confirmatio & benedictio: non uero electio contradictionibus potest denuncianda vel accusanda, cum abbas si fuerit benedictus, & pofessio ad eam adaptata, cum ex parte contra electio a majori parte conveniente, qua ratiuina sua pars, nec a principio, nec per accessionem habet, ante confirmationem scriptum & figura iudicis inquiretur. Ipsa ratione diametra moniorum, & monialium recipiuntur sibi satrificiis inter nos manifestabatur. Item a minori parte electio nullum iudicatur, nec alicui possunt accedere ad eam: nec ubi fit collatio numerorum, b.d.

Sunt & si ad electionem per formam seruitur procedunt, & votis in diversa divisis) electiones & per plures in discordia celebrati contingit: ea, quae à duabus partibus numero fuerint celebrata (exceptione seu contradictione) aut appellatione quacumque pars alterius non obstante, per superioris (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsam) diligent examinatione premisita, si alias inventa fuerit canonica, confirmetur & confundatur electio (si abblesia existere) beneficio impendatur. Si autem nulla ex eundem electionem a particulis fuerit celebrata quibuscum: non obstante quod sit publicatum seruitur, & ad electionem processum) possint moniales, quae in aliam vel in alias dixerant vota sua, licet per confessionem, (antequam ad alios divergent extraneos) omni pravitate, ad illam accedere, que ab aliis maiorem partem conservato numero facientes est electa. Et si per accessionem hujusmodi ad duas partes perveniri poterit, illis, que amine in eam conlenserent computatis, d. confirmetur & benedictio, ac si duas partes ab initio habuissent, ut in eato proximo est premium e. Venimus si quae seruitur moniales, que postquam in primis casibus talis computatione & benedictio extiterit, ac possessionem sui administrationis fuerit affectua, voluerint in modum designationis vel electionis, ut a dignitate dejecta sunt, proponere aliquid contra ipsam, eis per predictam, minime si sublata facultas. Si vero ad illam, quae à majori parte (ut primitur) est electa, no-

ni potest, vel nescientes discordiam in electione monialium, ipso iure sunt excommunicati, b. Joan. And.

Potremus ita, quos ad dirigendas in hujusmodi electionibus moniales easdem deinceps contigerit evocari, ab his prorsus abstineant, per quae inter eas super

*a. Denominatio hujus. & vide quod nosipsum distinguunt conc. Agabens. ca. 19.
b. sed sif. sif. de regulari. & monialib. c. & c. in antiqu. codic.
c. etiam in aliis regularibus. & monialibus c. & c. in antiqu. codic.
d. etiam in aliis regularibus. & monialibus c. & c. in antiqu. codic.
e. etiam in aliis regularibus. & monialibus c. & c. in antiqu. codic.
f. etiam in aliis regularibus. & monialibus c. & c. in antiqu. codic.*

Ddd

faciendis ipsis electionibus oriri a possit discordia, vel exorta nutriti: alias eo ipso excommunicationis sententia se noverint subjacerent.

Hec constituto locum habet in monialibus regulariter viventibus, & in canonicis secularibus: hoc excepto quod non debant, nisi professa, eligere vel eligi, quod non poteſt sibi vindicari locum in canonicis secularibus: per hoc tamen Papa non approbat statutum diabolorum canonistarum secularium, b.d. Ioan. And.

Supradicta siquidem, nedium in monasteriis, in quibus sunt moniales viventes sub aliquo de religiosis approbatis: fed & etiam in illis ubi sum juxta quartundam provinciarum confuetudinem mulieres, que ne propriis renuntiant, nec professionem faciunt regulariter, sed vivunt ut in secularibus ecclesiis canonici secularis: volumus per omnia observari, eo (quod supra dicitur) durataz excepto, ut non eligantur, nec elegant non professa, cum in ipsis hoc locum sibi nequeat vindicare: per hoc tamen earum statutum, ordinem seu regulam nullum nec intendimus approbare.

Ina de virorum electiōnibus tractantibus, per hoc capitulo non sunt missaruntur.

At hac licet premissa, que in multis à jure communī dispare noscuntur, circa electiones in quibuslibet monasteriis faciendis ex certis causa rationalibus specialiter duxerimus claustrum: intentionis tamen nostra nequam exiit & per illa, quoad electiones in aliis virorum monasteriis, vel quibuslibet ecclesiis celebrandis aliquid immittetur: sed iura praecedentia in sua omnime remaneant & firmantur.

CAP. XLVI.

Si ordinarius potest receptionem appellationis interjecta ad cursum, in causa electionis episcopatum, non inquisitus an pravitas interverit, procedat, confirmat, vel conferat, pradicta non tenet: & ipse ab Episcoporum confirmatione & consecratione suscipiet est per annum, b.d. Dominicus de fundo Geminius.

Idem.

P rovida confideratione generale concilium Lugdunum concessit, ut ab appellationibus in iudicio, vel extra iudicium ad fedem Apollolicam in electione Episcoporum, & eorum superiorum negotiis interjectis, per quas ad fedem ipsam eadem negotia deferuntur, partes (nulla interveniente privatae) recedere valeant an sequam ipse fedi Apostolice appellationes eadem fuerint praesentae: fed inferioris judices, quorum est (appellatione cessante) negotiorum cognitio eorundem, si in hoc pravitas intercesserit, ante omnia diligenter inquirant: & si eam intercessione repenter, se non introntinat ullatenus de eisdem: sed praefigant ipsi partibus peremptoriū terminum competentem, quo cum aliis & munimentis suis Apollolio se conspectu reprobent. Verum tam nonnulli concessionis hujusmodi abutentes, si fiam (inquisitione praefata omisita) cognitionem in eisdem negotiis interponant, ad confirmandas electiones, & conferendas electos temere procedendo. Nos super hoc expreffius providere volentes, confirmations & conlateraliones huiusmodi, & quocunque processus alios, quos (inquisitione praemissa non habita) contingit ex cetero in talibus negotiis attentari, decernimus, nullius penitus existere firmatis: & confirmantes & conferantes eodem (ut in eo quo peccaverint puniantur g.) ab Episcoporum con-

a. Dicitur, quid para statuta procurantibus ortum discordia, non ligas jam erat nutritus. R. b. Aliud sit: sed & in illis etiam ubi, &c. c. In manu scripta ex eius causis & rationabilibus, &c. d. aliud existit: & aliud maneat. f. Vid. glossa in elem. i. de luce patr. g. Vid. glossa i. ff. de divor. in princip. & Bart. in l. praei. aii. h. Hoc est interdilectum, ff. de nov. op. m. 688.

firmatione ac consecratione per annum continuo, quod iure fore fulpens.

CAP. XLV.

Si Papa sibi previsserit ecclesia cathedrali referentia & decrevit, non est vitiosa electio, quod profecta est, ut res ipsa reservationem sequatur, caro etiā haec. Idem.

Si eo tempore, quo provisionem aliquam fecit ea dicta Apostolice reservamus, ministrans se ut videlicet vel provisionem facientem in ei committat procedatur, & decementes si fecerit hoc & qui scienter vel ignoranter attentatum existet, non inane, jam ad electionem fortissim proponit. Praefenti constitutione facimus, quod licet mensa habet, & decretum hujusmodi non afficiat electio, & alia, que procedunt, efficiunt tamen ut scilicet ea, que postmodum subsequuntur.

CAP. XLVI.

Absentia plures procurantes ad electionem, nisi de nominis, & non auctor: & in altero admodum puncto quod ad s. Petrum. Dominus.

Idem.

S i quis justo impedimento detinatur in electione propria, nequeat committere vice suam, dum tamen vocis collectio ministerio potestetur: & erit tunc melius condicione panis. Verum si nemo concurredit omnino, & potest admitti, audiri eos non expedit: qui potest vana dirigere in diversis, siue non habent causam, quod ab ea hoc calu heret, non valent: sed si a dictione duntaxat, quem capitulum vel pars maior deponit vel si concordate nequeant, si primus & in sufficiencia literis priuationis existet nominatio.

S i autem nullus in formam in solidum habet deponit, tunc propter rationem eandem ipsorum alia non debet admitti: sibique impone, qui sic evitetur discire.

Procurator ad eligendum confidit, non vero ut per suum nomine doceat, sed sibi eligere non possit: nisi a deinceps ipsa persona specialia mandatum habeat id.

Porro cum unus sit procurator simpliciter confidit, si is unum suo & alium domini sui nomine in fronte nominandum duxerit, nihil agit: nisi de causa ipsius personae sibi dominus dederit speciale mandatum, quod enim in illam ejus, & in aliam suo nomine, inde gerat, consenserit.

Canonicus absens (tunc nullus de collegiis vel procuratore eiusdem, nec si ipse vel capitulo eam leat deputatus) non poterit aliquatenus per litteras suam, quod non est auctor, nisi in ipso scrutinio fecerit & sigillatum manu manu mandat. Idem.

Absens quoque (tunc nullus de collegiis vel procuratore eiusdem, nec si ipse vel capitulo eam leat deputatus) non poterit aliquatenus per litteras suam, quod non est auctor, nisi in ipso scrutinio fecerit & sigillatum manu manu mandat. Idem.

Si apparet collitus, vel si apparet, quae confirmatione ille vocavitur nominatio: alia sit in scripta, etiam quandoque deputatus non potest: ratione, quod non est auctor, nisi in ipso confirmatione volentes veniant, etiam quandoque deputatus non potest: ratione, quod non est auctor, nisi in ipso confirmatione facta, ut inveni. b.d. Ioan. And.

Idem.

Q uoniam electione non concordia crederetur, ut superius, ad quem electionis ipsa confirmatione ille vocavitur nominatio: alia sit in scripta, etiam quandoque deputatus non potest: ratione, quod non est auctor, nisi in ipso confirmatione facta, ut inveni. b.d. Ioan. And.

a. In concil. generali Later. sub Innoc. III. 14. b. Vide in Origo patr. & i. si scilicet consuetudo, de p. p. s. q. quod in ipso de officiis, dilect. R. s.

pernem, confitetur interdum sitz confirmationis celeriter, praefers cupidatatem propriam juri, & inordinatum affectum etiam equitat, competitorem aliquando, ob aliis, vel eis, qui se volunt opponere, quando ele-
ctus eius, supponit: dum nullus vocatis, & non electus negoti per repentinam confirmationem citò (contra doctrinam Apolloli 4) imponit manus electo.
Non vellet hanc morbo & fraudibus obviare, praefens confirmatione sicutius, confirmationes tales viribus omnino caceat, & plasque decernimus irrita & inane-
tationem autem huiusmodi nominatim ubi est ecclæ-
sis vel apparet oppositor b: alia generaliter in ecclæ-
sis, in qua electio facta est, ut si qui sunt, qui se velint op-
pōsse, compagno aliquano patetiori termino
competent, faciendam esse censemus. Quia etiam si e-
lectio in concordia celebrata fuerit, volumus observari,

DE RENVNCIATIONE.

TITVLVS VII.

CAP. I.

Romanus Peñafiel liber papatus renunciare. b. d. secun-
dam Zen.

Bonifacius VIII.

Quoniam & aliqui curiosi disceptantes de iis,
qui non multum expediti, & plura sapere...,
quam oporteat (contra doctrinam Apostoli) te-
mores perentes, in dubitationem sollicitam, an Rom.
Papa (maxime cum se insufficiens agnoscat ad regendam
universitatem ecclesiarum, & summi pontificatus onera sup-
ponatur) renunciare valesat papatus, ejusque oneri & ho-
nore, deducere minus provide videbantur. Celestinus
Papa quatinus praedecessor notus (cum ejusdem ecclesie
regnum prædebat) volens super hoc habitationis cu-
pietatem amputare: deliberatione habitu cum
duo fratribus ecclesiæ Romanæ Cardinalibus (de quo-
rum numero tunc eramus) a nobis & iporum o-
mnium concordi consilio & assensu autoritate Aposto-
lica fuisse & decrevit, Romanum Pontificem posse libe-
re fugere. Nosigitur, ne statutum hujusmodi per tem-
poris causam oblivioni dari, aut dubitationem eandem
in recessione distinctionem ulterius deduci contingat,
ipsum inter conditiones alias ad perpetuum re-
membrandum statutum non fornum confusio duximus redigen-
tibus.

CAP. II.

*Sic si fraudem repellant primam vacaturam, cum in proximo
orientis purgii vacare, renuueret aliqui tenorem, quam habeat;
non tamen exponit illam recipere, immo illa dimissa expeditat a-
lios pro fratre vacentem. Et si illi renunciari illa pingua
penitentia, hoc ipsi probata fit fratre, & carceratur.*

Idem.

*Sic si prebendam & vel dignitatem, in aliqua ecclesia
proximo vacaturam autoritate Apostolica expe-
ditate, aliquis prebendam seu dignitatem tenem ob-
tinere in eisdem, fraudulenter ei renunciet, ut illa pri-
me vacante prebendaria cibi via per consequens ad
obtinentem prebendaria vel dignitatem aliam pin-
gueretur, que per mortem aliquius vel alius in ipsa ec-
clesia credimus verisimiles in proximo vacaturam, per
renunciationem huiusmodi (dummodo de prima*

fraude apparcat, saltem per alias probabiles conjectu-
ras, ut quia dictæ renunciationis tempore is, qui preben-
dam vel dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate
grave detinebatur: vel aliquid aliud imminebat, pro-
pter quod illius prebenda seu dignitas vacare in próxi-
mo probabilitate credebat; nullum tibi volamus obsta-
culum interponi, quo minus (prebenda vel dignitate
prædicta sic fraudulenter renunciata omisisti) possit di-
ctam pinguiorem cum eam velatiam, si prius ipsam va-
care contigerit, auctoritate prefata libere petere, veluti
tibi debitur, & habere.

Ceterum si predicto renunciari huiusmodi preben-
da vel dignitas pinguior forsitan conferatur: eo ipso di-
ctam intelligatur esse probata, & idem renunciata ha-
bita omnino caret & ambita.

DE SVPLENDA NEGLIGENTIA

PRAEFLATORVM.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

*Iurisdictio suffragani excommunicatis, ad metropolitatum non
devolvatur. Ioan. Andr.*

Innocentius III.

Romanæ a ecclesiæ: & infra. Edictum vero per
Remensem provinciam publicatum, ut a substat-
tis Episcoporum ipsius provincie pro audiendis
& terminandis eorum causis liberè ad Remensem curiam
accedatur, penitus revocamus. Quia etiam tamen tenet
idem Episcopi pro suis culpis vinculo excommunicati
non tamen ex culpa ipsius causa (cum id non
inveniatur a jure concepcionis) ad Remensem Archiepisco-
pum jurisdictione devolveretur eorum. Sed alia forte
prolixis pena ipsius canonica posset infligi.

CAP. II.

*Si ille, qui presul, est negligens & remissus, debet superiori illi
de re sonans coadjutorum h. d. Ioan. Andr.*

Idem barnabus & comitibus regni

Pontificis.

Grandi non immerito: & infra. Mandamus, qua-
tenus dilectum filium nobilem viram comitem Bo-
lon. prefati Regis Portugallie fratrem, de devotione,
probitate ac circumspécione multipliciter commendanda,
qui eidem Regi (si abque legitimo decederet filio)
jure regi succedet: quique examinatis dilectionis
affectione, quo vos & predictum regnum profequitur,
magnanimitate ac potentia sibi plurimum suffraganti-
bus, regnum ipsum matrius reformaturus firma cre-
dulitate speratur: praestutus cum ad curam & admini-
strationem generalem, & liberam regni ejusdem,
tam pro leopoldi Regie, quam ipsius regni utilitate
li provideat attendatur, ac ad defensionem ecclesiærum
monasteriorum, allorumque piorum locorum regni
praefati, & personarum ecclesiasticarum, tam religiosa-
rum, quam secularium, nec non viduarum, orphano-
rum, & ceterorum ibidem degentium, ac deperditorum
inibi recuperationem salubriter (in Domino confidi-
mus) se alius impetus, cum ad vos accederet (fidelitate),
homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus forte pra-
fato Regi, vel cuiuscumque alii personæ tenemini, aut etiam
ipsius Regis prohibitione: dummodo personam ejus, &
vitam, ac legitime filii, si aliquem ipsum habere con-
tingerit, fideliter conservet, debetum eis exhibentes
honorem: nequaquam obstantibus) in civitatibus,

*a Huc sp̄lant tradita per Ioan. Andr. en. novit. & per Filii.
in cap. pastoralis extra deoſſ. lega. b al. ita: non minus pro
laudes Regis quam, &c. al. ita: tam pro ipso dicti Regi,
quam, &c.*

D d d d - 2

Clemens IV.
licentia Pape, vel per patentes litteras Episcopi suos, mandatis causam quare nolat vel non possit obseruare; si non fuerit ordinatus punitus pena cuncta, & ordinatus non habens sufficiens; ita quid etiam a pontificatu Pape, si ergo ipsius licentia absente non potest. *Iacobus And.*

Sixtus V.

X. *A*perte contingit, quod nonnulli clerici viri communicantes aliter, aut apostolice tempore laces, vel alias ordinum factorum sufficiunt, si quae parvam, in qua de his habent ratione dignitate, se in remotis partibus faciunt ad huiusmodi vel promoveri. Nos igitur volentes animarum spiritu, periculis obviare, statuimus, ut nullus Episcopus licet ex cateno aliquem ultramontanum clericum vel prosumat, nisi a nobis speciale licentia habeat ab Episcopo, de cuius dioecesi trans originem missus, vel in cuius diocesi beneficiarius esset, per patentes litteras causam rationabilem contineat, ipsius nolit, aut nequeat ordinare. Ut enim patentes contra primitus contigerit ordinari, numerus velicatus dispensationis, super hoc a fidei Apobolo dividenda, sufficiens, ac ordinantes postea consenserint. *Omnibus nostris pontificis incepit licentia eiusdem.* Omnis nos licentia specialiter constituta dispenseat, vel hasen tradat litteras, per quas ipsius debet dispensari.

CAP. III.

Episcopo a pagani, vel a schismatisca capto, non Archiepiscopo, sed capitulum administratur: nisi Papa quam eis hoc fieri patitur, super hoc per capitulum consilium datur ordinatus. *Iacobus And.*

Bonifacius VIII.
Si Episcopus a pagani, aut a schismatisca capto, non Archiepiscopo, sed capitulum administratur: nisi Papa quam eis hoc fieri patitur, super hoc per capitulum consilium datur ordinatus. *Gregorius X.*

CAP. IV.
Eccliesia cathedrali vacante, plus Papa visitatorem deputata, nisi Archiepiscopus propter negligientiam, vel dolorem capsul administrationem cum causa cognitione deputata, hoc dicit *Dominus.*

Idem.
Eccliesia cathedrali vacante ab aliо, quam a Rom. j Pontifice deputari non potest: *Nisi forte capitulum in spiritualibus & temporalibus negligenter, aut perperam administraret. Tunc enim Archiepiscopus ob negligientiam vel malitiam capituli eo vocato, cauſaque super hoc cognitione pramissa) visitatorem, sed adiutorum deputatum eidem eccliesie licite poterit deputare.*

Visitator eccliesiae vacante ab inferiore a Papa deputatus, temporalia & spiritualia administratur: excepta beneficiorum collatione ad Episcopum pertinet. *Hab. Dom.*

Huiusmodi quoque visitator, quamquam spiritualium & temporalium administrationem legitimam censeatur habere, beneficia tamen, quae ad collationem pertinent Episcopi, conferre non potest, si ab aliо, quam a Romano Pontifice fuerit deputatus.

**DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM, ET
QUALITATE ORDINANDO.**

RUM.
TITVLVS IX.
CAP. I.

Episcopus Italia ultramontanum non ordinatur, nisi si specialis

**a De hi episcopibus vid. lo. Vetus in Annalibus Hispania
s. 20. b al. ita: in mandatis, c al. ejusdem, d Sacra-
rum rerum scriptores paganos vacant omnes idolorum cultores.
e Vid. Marianam Sacrum tract. de visitatione. f Vid. supra
de officiis quid transirentem Dominica.**

bonifacius VIII.

Cum nullus clericus parceret alieno, nisi per
teriorum ipsius licentiam debet ordinari, non intelligitur in hoc casu Episcopus de cuius diversi dia-
quid ad ordines defuderit ordinari, sed a fidei Apobolo, scilicet
juxta diecessum obtemperare ecclesiasticam facili-
ter (licet alio natus fuerit) domiciliom in eadem. *Inter
res quoque praebentes, religiosi vel alii, sibi eni-
clicles, aut probantes, profini a quo voluntate, huiusmodi
facientes ordinari, a fidei Apoboli specialiter facili-
tates officiales Episcopi (cum ad hoc se ipsius officium ex-
tendat) huiusmodi nequeunt licentiam impetrare. In
piscopo autem in remoto agente, ipsius in spiritualium
vicarius generalis, vel (fidei vacante) capitulo licen-
tiam nunc temporis administratio spiritualium no-
tum pertinet, dare possunt licentiam ordinandi.*

**a Alensis. b Vide concil. Trid. fol. 13. de reforma
c al. pacificatum. d Vide contra Trid. fol. 7 de reforma
fisc. p. de reformato.**

Pofuit Episcopi in diversis priore; prout utrum non exemptorum, & opifum monasteriorum in illis: licet inde non fuerint ordinandi. Ieron. And.

Religiosi vero à suis superioribus in non-exemptis prioratibus deputati priores, & eorum socii, possumunt à eorum dioecesani quādū morantur in ipsi prioratibus ordinari licet, licet non fini de eorum à diocesis ordinari.

CAP. IV.

Episcopi, & sacerdos inferior, premiam tonsuram infanti unius confitit, nisi religiosi sint: nec homini illi trato, nec homini alterius diaconi, nisi sui predicatorum: nec etiam conjugato, nisi regis, & curia, facio p̄mō vocatione legitimè: alia contra facta p̄mō p̄mō dicitur. Zon.

Idem.

Nihilus b̄ Episcopus, vel quisvis alius, infantī (nisi non regis) licentia homini dicens alieno, clericis plurimam conferat tonsuram: nec etiam conjugato, nisi regis, & curia, facio p̄mō vocatione legitimè: alia contra facta p̄mō p̄mō dicitur. Zon.

DE ALTATE ET QUALITATE,
& ordine preficationis.

TITVLVS X.

CAR. I.

Expositio de p̄ficiat cum magno xii. annis in dignitatis & per
factis non curia, ita id non obstat. b. d. Dominica.

Bonifacius octavus.

Permitimus, ut Episcopi camis, qui xx. annum
reimplicemini, quod dignitatem vel perlatus,
quibus animatum curia non imminet, valeant ob-
stant, possint (i.e. alia non obstat canonicum) libera
dipendere.

DE FILIIS PRESBYTERO-
rum, & aliis illegitimè
natis.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Unus illegitimus natus p̄ficiat Episcopi in minoribus ordinibus;
& beneficiis non curia: dummodo si tale in quo alia dipendere pos-
sat: in alia dipendere. Pape requiri. Ieron. And.

Bonifacius octavus.

Si defecundum patitur d' natum, ex dispensatione
Episcopi licet p̄ficiat (i.e. alia non canonicum non obstat),
ad ordinis promovendi minores, & obtinere
beneficiis, cui curia non imminet animarum: dummo-
do si tales super quo p̄ficiat Episcopum valeat dipen-
satio ad ordinis quoque maiores, vel & beneficia cu-
mum animarum habent, super quibus nequit Episco-
pus dipendere, sine dispensatione fideis Apostolice pro-
missione potest.

Si dipendens fuerit cum aliquo, quod non obstante illo defec-
tuus ad curiam beneficium promoveti: preterea illius dispensa-
tione non poterit duo beneficia in simul obstat. Ieron. And.

a. al. Ieron. b. Vid. canonum Trident. foli. 23. de reform.
c. In monachis ita: si alia canonicum non obstat. d. al.
ne: patitur in istud. e. In aliquo antiquis codicib. ita: vel
languis super quibus nequit. &c. al. q̄d illi verbis curiam animarum
obstante.

DE DIGAMIS.

TITVLVS XII.

CAP. L

Dicimus nudatus est omni privilegio clericali, & adfricatu sibi
curari fore: nec uidet consuetudo in contrarium: & prohibetur ei
sub anathemate ne tonsuram deferat. Ieron. And.

Gregorius X. In concilio generali Lugdun.

Litterationis antiquae & dubium praetextis de-
clarationis oraculo decidentes, digamus omni
privilegio clericali declaramus esse nudatos: &
coercitione fori secularis additos: consuetudine contra
ratio non obstante. Ipsa quoq; sub anathemate prohibe-
mus deferre tonsuram, vel habitum clericaliem.

DE OFFICIO VICARIL

TITVLVS XIII.

CAP. I.

Successor officiali excommunicati, excommunicatus non est, nisi
in crimen damnum committat: illa autem, que exercet, illi ex-
communicato manente, non valent, si jurisdictione sicut ab ex-
cepta hoc facti. Ieron. And.

Innocentius quartus.

*R*omanæ ecclesiæ: & infra. Cum Rhenen. Ar-
chiepiscopus in officiale aliquis suffragani-
tui excommunicationis sententiam ex aliqua rationabili & causa profert: illos, qui vices ipsius gerunt, proprio hoc excommunicationis vinculo non affligunt. Cum non communiceat ob id officialis eidem in crimen, si ecclesiastica censura dictatione, pro eo quod suum exercent officium, non affligatur. Ea tamen, quæ ipso gerendo huiusmodi vices agunt, eo taliter excommunicato manente (in jurisdictionem canonicum recipiunt ab eodem) non possunt obtainere vigorem.

CAP. II.
Ex generali commissione non potest officiale inquirere, corrigerre,
deponere, & punire subditorum excessus. Ieron. And.

a. Vid. Anchuran. consil. 14. & de multuplici pena bigamorum
agit Ieron. Montague tractat de bigamia q. 5. b. Vid. concil. Trid.
foli. 25. de reform. cap. 4.

Bonifacius octavus.

Bonitius Octavius.
Lecta in officiale Episcopi per commisionem officii generaliter sibi factam cauatur cognitio transferatur: potestatam tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendo aliquorum excessus, seu aliquos a suis beneficiis, officiis vel administrationibus amovendi, transferri nolumus in eundem: Nisi sibi specialiter hac committantur.

CAP. III.
Ex generali commissione officiali beneficia conferre non posset.
Ivan. Andr.

Idem.

CVM in generali concessione nequam illa venit.
Ant, quia non est quis verius filius in specie con-
cessus: nec regularius donare valeat is, cui bono-
rum administratio etiam libera est concessa: officialis,
aut vicarius generalis Episcopi, beneficia conferre non
posunt. nisi beneficiorum collatio ipsa specialiter
sit commissa.

**DE OFFICIO ET POTESTATE
judicis delegati.**

TVLVS XIV.

CAP. I.

Statuimus & ut conservatores, quos plerumq; con-
cedimus, a maneficiis injuriis & violentiis defendere
possint, quos eis commissimus defendendos. Nec
ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam possint
extendere potestatem.

CAP. II.

CAP. II.

coadjutoribus et auxiliis pontificali dignitati deserter.

In coadiutorio & patre pontificis regimur ad. iiii.
Alexander. IV.
Quia Pontificis dignitate prædictis ab reverentiam faci offici, quod exercent, plurimum deferri convenit, & eos plus alii honorari debet; ut cum à iudicibus, vel conservatoribus à sede Apostolica deputatis contra eos, ad conditiones aliquas, five poenam fuerit procedendum, gradus & modellia in hujummodi processu feruntur.

Ira quod (eis quadam condigna reverentia supportatis) ingressus primo ipsi ecclesie, vel faciendo interdicatur ministerium: a deinde ab officio suspendantur, et subfrequenter aggravetur censura ecclesiastica contra eos. Nisi forte alter fieri fuaserit nimia contumacia protinus five culpa.

CAP. III.
Delegato procedente cum duobus subdelegatis non in toton, ad
Papam, non ad comdelegatos appellari debet, h. d. Ioan. Ad.

Si duo ex tribus à sede Apost. delegatis, duobus aliis non in totum subdelegaverint vices suas, ipsi; d subdelegati cum delegato tertio in causa processerint delegata. Capellatur ab inspe. non ad condelegatos sed ad

Tres causae ponit, in quibus subsumptio causa coram arbitri non tradatur. Primo, cum res ipsa nata ex delegata datis cum a nota quod genus non includat qualibet speciem comprehensum sit, quando est deinde aliquam ratione causa non includatur ad hoc, quod id, glosf. inf. de except. pia. b. Dicō, officiis, deest in materia codicis. c. Vid. Pet. de sancta confit. 87, merc. primi dubius. d. S. C. 122, mc. in primo dubio. e. las. confit. 87, circ. alio. vol. 4. f. Vid. I. principium ad si. De cap. et. 5. f. apud. l. l. L. C. de Can. lat. libell. Anch. Arg.

CAP. VIII.

*Misericordia delegatorum est solidum quibet cognoscit. Et uno co-
gnoscere, si sit iudex causa se non inservientur. Ex perpetuatio-
ne perpetua quia ad omnes, b. d. Zon.*

Idem.

*Vix plures sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel
omnes coram mandatum Apostolicum exequantur,
aut alii confunisci iudices vel executores a sede Apo-
stoli deputari contingeri: iporum, quibus, injunctum
potest libere adipiscere mandatum. Porro uno eorum
negotium inchoare commissum, aliis nequecum se ul-
tius intrumescere de eodem, nisi vel infirmitate, vel a-
lia iusta causa illius contingere impedit: aut si nolle:
et malitiae in eo procedere recularer. Jurisdictione
vero perpetua mandato vivente per unum (eo causa
quod praecepit) ex iudicibus delegatis, perpetuata intelligi:
tur quod omnes.*

CAP. IX.

*Exco super grana facta atrae à Papa, mortuo Papa etiam re-
verso gratiam exequatur. Iean. And.*

Idem.

*Obsequitio onusquam ab Apostolica sede facta ex-
cepta fuerint deputati, aquin et sic censimus, ut
seu iusta gratia (licet nondum sit in eius executione
processum) morte non perirent concedentis, sic nec
item ut integrum peritoriorum data poteras,
quam relati primi praecepsit, naturam se-
qui congruerat principali: Ne gratianam ambiens vel reddi:
quandoque omnino inutili, vel ipsius effectum in tem-
per longus (unius illius) dispensare, cui facta extiterit
differit contingit.*

CAP. X.

*Duis causa possit, quibus subdelegata non in totum, appellata
ut primus delegatus: sicut cum delegatus excommunicare
vel interficiere vult. Altera causa cum infra ostendatur, Si a subdele-
gato, b. d. And.*

Idem.

*Olis, cui causa (licet proprii nomine non expresso) a
sede fuerit Apostolica delegata, subdelegavit non
in omnibus causis aliquicui: à subdelegato huiusmodi, si
delegatus ipsum excommunicari, aut de medio tolli:
conatur, impedimento-tali durante ad sedem ipsam
restitutionem, vel successorem expectando illius,
fradiandi tanguntibus, vel causa plus debito prorogari:
vates appellari.*

CAP. XI.

Si omnia iuri applicatur ad Papam, Iean. And.

Idem.

*Auctoritas, qui secundum formam juris, ut de propo-
sitione iudicem suos causas cognoscant, vel
quicunq; de revocatione ambigunt literarum, judicibus
deponentibus in unanimitatem concordare, ad con-
currencem huiusmodi a loipendam a partibus cinguntur
et (si gravaverint) ad fed. Apol. apppellandum.*

CAP. XII.

*Exco datus à Papa, ut provocatas persona subdelegati, si de-
bet, exco sita non expressa persona, non subdelegata: nisi
idem generaliter, et causam reddit, Iean. And.*

Idem.

*Nisi cui ab Apostolica fide communicatur certa persona
proposito de beneficio in certa ecclesia, dioecesi vel
provincia facienda, potest alii committee licite vices
fus.*

*Sed si (non expressa certa persona) committatur ei-
dem, ut aliqui persona idonea de certa ecclesia vel be-
neficio debet provide: (Quia circa eligendam per-
sonam eius industra, & tunc, videtur electa,) proposito
a. al. Ispina. b. Vid. Bari, in lateris aristis, ff. de sol. & Iean.
And. And.*

*nem sibi commissionem alteri demandare non potest. Nisi
forma commissionis habeat, ut per se, vel per alium id
valeat expedire.*

CAP. XIII.

*Is, cui aliquid certo loco expedientum committetur ex iusta cau-
sa illud expedire potest extra locum. Iean. And.*

Idem.

*Sic Taurinus, ut is, per quem ab Apostolica sede certo
loco inquisitio fieri, vel quicquid aliud expediti man-
datur: si propter potentiam, vel malitiam illius, contra-
quem inquiriri debet, five procedi, seu fautorum a ejus-
dem non positi, hoc exequi en loco secreto (ne ipse com-
modum ex dolo, vel fraude reporter) ad id exequendum
locum alium eligat idoneum & fecurum. Idem faciat
si alia rationabilis causa subfit: proper quam in loco
decreto perfici nequeat commode, quod mandatur, z
ne tali præteritu impedit contingat mandatum Apo-
stolicum vel difteri.*

CAP. XIV.

*Quando à subdelegato non in totum appellatur, quia non ad-
mittit exceptionem, per quam denegatur etiam delegatione habere
jurisdictionem: ad primum delegatum appellabitur, hoc dicit.
Iean. And.*

Idem.

*Si à subdelegato, cui delegatus non in totum com-
miserat vices suas, ex eo fuerit appellandum, quia
exceptionem coram se proponit, quod antequam
per eum, vel per ipsum delegatum in aliquo procedulum
fuerit, delegans viam fuerat universa carnis ingrefiis,
admittere recufiri: non ad delegatum (cum jurisdictione
negetur habere) sed ad delegatam potius ap-
pellari debebit. Idem fieri in aliis casibus, in quibus
delegatus jurisdictionem habere negatur. Allias si ap-
pellari debet ad ipsum, effet appellans (qui si fati
videtur eundem jurisdictionem habere, quod antè ne-
gaverat b) contrarius fibiuit.*

CAP. XV.

*Tonit huc, qui possint esse conservatores, & ubi cognoscere, & an
& quibus possint delegare, & quantum daret eorum potestas, & de
expensis talium, b. d. Zon.*

Idem.

*Hac constitutione perpetuò valitura sancimus, ut con-
servatores, qui aliquibus (ut à manifestis injuriis,
& violentiis tueantur eosdem) plerumq; a sede Apo-
stolica conceduntur, de cetero deputati non possint, nisi E-
piscopi vel eorum superiores, aut Abbatibus, seu dignitates
vel personatus in cathedralibus vel collegiatis ecclesiis
obtingentes: nullusque deputati ubi conservatoris esse
valeat conservator. Nec aliquis, Regibus & Reginis a,
qui sicut dignitatis altitudine praeminent, sic prærogati-
vatis ipsos convenienter, duntaxat exceptis,
deinceps conservatore habebat cum, qui sub pius ju-
risdictione, dominio, vel diritti ecclesiastici, vel tem-
porali constituit. Conservatores autem huiusmodi extra
civitates (eis dicesse, in quibus fuerint deputati, contra
quosunque procedere, aut aliquos ultra unam diem
a fine dictum corundem trahere non presumant.
Vices quoque suas (citationibus, sententiis, denunciati-
onis) duntaxat exceptis, quas per alios valeant ex-
erceere, nulli committere possint, nisi hoc eius competenter
ex beneficio literarum: sed nec tunc nulli meta civitates,
seu dioceses, in quibus deputati fuerint, & personis tan-
tum, que superiori sunt expressi.*

*a. Vid. de res, constitutus, & de homi, Petrus. & i. quelli, q.
qua prostatutus. Domine. b. alii, negotiavit, alii, denegarunt.
c. al. ita: vel Regnu. d. Not. Pet. de Anch. quod dictum hic es-
timum de conservatoriis lectorum: ponderando quam exceptionem,
quia exceptio de regula est. l. fin. 5, cui dulcia, ff. ne vi. triu. &
oleo lega, cont.*

Dddd 4

Vt autem conservatores limites sibi tradidit potestatis (quos frequenter excedunt) metu penae diligenter obseruent : decernimus , ut si de aliis , quibus de manifestis injuriis & violentiis , scienter se introniferint : ferent ad alia , quia judicalem indaginem exigunt , suam excedent potestatem : eoipso per unum anum , ab officio sunt suspensi . Pars vero , que hoc fieri procurabit , sententiam excommunicationis incurrit : a qua non possit absolviri , nisi ei quem sic fatigavit a indebet primo satisfaci integraliter de expensis . Officium autem quorumcumq; conservatorum , ipso jure , quo ad non coepit negotia per obitum concedentis volumus expiri . Circa muneris vera & expensas , accessores , ac notarios & personas testimoniis causa vocandas , illa pricipimus in hujusmodi conservatoribus per omnia observari , quia in delegatis iudicibus constitutio a nobis super his edita observanda decrevit . Quicquid autem contra primita , vel eorum aliquod attentari contigerit , omnino decernimus iritum & inane .

DE OFFICIO LEGATI

TITULUS XV.

CAP. I.

Legati non Cardinales , sine speciali mandato jure legationis beneficia conferre non possunt : sed legati cardinales hoc bene possunt .

Ivan. And.

Innocentius quartus .

Officii nostri debitum remedii invigilat subditorum : quia dum eorum excutitum onera , dum scandalum removemus , nos in eorum quiete quiescimus , & foremur in pace . Prout prestante decreto statuimus , ut eccllesia Romane legati quantumcumque plenam legationem obtinant , five , à nobis missi fuerint , sive fuarum prætextu ecclesiæ legationis sibi vindicent dignitate : ex ipsis legationis munere conferendi beneficia nullam habent potestatem , nisi hoc aliqui specialiter duxerimus indulgendum . Quod in fratribus nostris legatione fungentibus nolumus observari : quia e sic honoris prærogativa laxantur , sic eos auctoritate fungi volumus ampliori .

CAP. II.

Legatus habet ordinariam : unde per mortem Papæ non expirat eius officium .

K. d. Ivan. And.

Clemens quartus . S. tit. sancta Cecilia Presbytero Cardinali Apostolico fidei legato .

Legatos , qui in certis provinciis commitiuntur legationis officium , ut ibidem evallant & diffident , edificant atq; plantent : provinciarum sibi commissarum , ad instar pro consiliis ceterorumque praesidium , quibus certe sunt decreti provincie moderantur , ordinarios reputantes . Praefiti declaramus editio , commissum tibi à prædecessore nostro legationis officium nequaquam per ipsum obtinere & expirare .

CAP. III.

Empta legatione , exprimunt reservationes legatorum , & omnis præcessus habitus super illa : nisi tunc illa beneficia jam vacante sint collata . Denrum dicimus , quid pendente una sua reservatione in ecclisia collegata , vel de beneficio postulante ad collationem aliquis , legatus in eadem ecclisia , vel beneficio postulante ad collationem expulso , aliam facere non potest : & quod si contra predicta , irritu decernit .

Ivan. And.

In manu scriptis .

a. al. Fatigaverit . b. al. ita : decernit . c. In manu scriptis . qui fecit . &c. d. Intelligi scilicet re non integra : re vero integrata , an per mortem Papæ expirat legatio , distinguere hinc Petr. de Anha . Fuit . & hic est causas Litterarum .

Anthon. Fuit .

Ivan. And.

CAP. IV.

Cathedrales , vel regulares , vel collegiatæ ecclias quae sunt super ipsiis : necnon democritas , inhabentes , personæ quolibet per eum , vel per executores quos ab eo habitos circa ipsas (dummodo ad collationem) collendum beneficium jam vacuum minime ex parte ipsius) eoipso , quod illas finiter legamus videtur penitus vacari : nec executores eodem potestem beneficia taliter referantur confite . Ceteræ mutationes hujusmodi (per quas interdum possunt de cœlestis nimium onerantur) restringere cupimus , possumus , ne postquam legatus in aliqua cathedrali collegiata ecclæsia , reservationem aliquo dimicendam , aliam (illa pendente) fecat inquitur .

Idem .

Deliberatione provida duces ubiendit .

D. alii apostolicæ fidis legati , quanquam legationem obtinere plenam dignos , cumque vel regulares , aut collegiatæ ecclias , in quibus ecclesiæ cathedralium dignatus , id quod in prædictum eisdem , maiores in eum caput posse .

Episcopos existentes , habent viam electio alii , sive ordinationi , collationi , postulatio , electione , aut dispositioni , quomodo conuenienti rebus ordinandis , conferendis , vel disponendis , dispergitur innoterat : neque aliquod quod minus a se pertinuerit eligere , aut postulare , libet valere , cum vacabunt , obstatu quo modis obseruantur .

Clementes quicquid contra hoc adveniente , noluntur inanet .

Delegatus non potest aliqui committit , quod recipi possit , & posse illud confera : & contra factum , resciendit decretum .

Prohibemus insuper , ne legatus sp[iritu]le in generali specie cuicunque come edat , utrabis , quicquid in tra legationem ejusdem habentes , et in illumine voluerint libere refugiant , ipsorum refrigerantem parta , illa valeat idoneis conferre p[ro]ficiet .

Caro hoc aperte posset via contra Litteras .

Contra hoc vacante vacante . Nos enim concessionem , quod contra hoc contigerit attenuari , & quicquid ex parte eam fecutum exire , nullam profitis habet futurum roboris firmaret . Volentes nos dilatare futura , sed etiam ad præterita , & aucta potest .

CAP. V.

Collatio legati per taciturnitatem prius legitimam mutatur .

dicit . Zen.

a. Vid . Consil . Trident . Sess . 22 . de reform . cap . 71 . qui re

zione qualibet ad vacantes beneficia relevant . b. Edict .

tus collatoris communiam . Et prædicta resuta a regis-

tus , dico executores . Nam tali finita legatio utrumque per-

Petr . de Anha . Fuit . & hic est causas Litterarum .

Ivan . And . 111 . cap . 4 .

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Idem.

Collatio beneficiorum per legatum à fide Apostolica tibi facta, nullus momenti existit, si in ea non fuerit alia mentio de alio beneficio, quod primitus adveniens.

DE OFFICIO ORDE
narii.

TITULUS XVI.

CAP. I.

Archiepiscopus non potest nisi constitutore officiales in diocesis suffraganeorum fuerint, etiam pro futuris causis per appellationem devenientem ad ipsos; neque de confutacione habeat: & tunc etiam transjaciens subire non possit, prout quam fuerit appellationem.

Innocentius III. In concilio Lugd.^{ensi.}

Romana ecclesia: & infra. Prohibemus quoque, ne Rhemensis Archiepiscopus diocesos suffraganeorum suorum, etiam pro futuris causis per appellationem devenientem ad ipsos; neque de confutacione habeat: & tunc etiam transjaciens subire non possit, prout quam fuerit appellationem.

Archiepiscopus non potest nisi constitutore officiales in diocesis suffraganeorum fuerint, etiam pro futuris causis per appellationem devenientem ad ipsos; neque de confutacione habeat: & tunc etiam transjaciens subire non possit, prout quam fuerit appellationem.

Innocentius III. In concilio Lugd.^{ensi.}

Gregorius X. In generali concilio Lugd.^{ensi.}

Si a canonici à divinis cœlesti voluerint, prout in ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine, vel alijs vindicant: antequam ad cœlestionem hujusmodi quoquomo procedant, in instrumento publico, vel patentiis literis sigillorum & suorum, aut alterius authenticis munimine roboratis, cœlestionis ipsius causam exprimat: & illud vel illas ei, contra quem cœlesti incedunt, affigent. Scaturit, quod si hoc prætermisso cœlesti, vel causa, quam expresserint non fuerit inventa canonica & omnia de quibuscunque proventibus illius ecclesie, in qua cœlesti fuerit, cœlestionis tempore perceperint, restituent. Illa vero, quæ pro eodem tempore debentur eisdem, nullo modo percipient, sed ipsi ecclesi cedent, ac nihilominus ei contra quem cœlesti, dedamini & injuriis satisfacere tenetur. Si autem causa eadē canonica fuerit iudicata, is qui occasionem cœlestionis dederas, ad omne interesse dicti canonici, & ecclie, cuā debitum officium ejus est culpa subtrahit, ad certam quantitatem taxandam, & in divini cultus augmentum convertendam, superioris arbitrio condemnetur. Ceterum detestabilem abusum horrende indeversionis illorum, qui crucis, beatæ Mariae virginis, aliorumq; sanctorum imagines seu statuas irreverenter aucti tractantes, casi in aggrevatione cœlestionis hujusmodi proferunt in terram, & urticis spinisq; supponunt, penitus reprobantes, aliquid tale fieri de cetero distictius prohibemus: statuentes ut iaceat, qui contra fecerint, ultrix procedat dura sententia: que delinqüentes sic puniat graviter, quod alios a summi presumptione competat.

CAP. III.

Statutum Papæ, quod habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentes, per ordinarii compellant offendentes, intra tempus competentes superioris arbitrii statuendum, dispensationes: quas si non offendentes, perinde procedunt, ut si nullas haberent. Et si offendentes, & sufficientes, non amplius molestentur: præsumto in predictis beneficiis, curare negligatur animarum. Si autem dubitetur de dispensatione, ad fidem Apofelicanam recurratur. Talius placita sunt a beneficiis ordinariis, aliquid non conservatur beneficium, nisi offensa dispensatione sufficiente: & sane ita debet conservari, si per dispensationem possunt illud cum aliis retinere, vel si prius removoverint: aliter collatio facta non servetur. Ioan. And.

CAP. I.

Canonicus, qui à divinis cœlesti possint confutacione vel alio jure, posse veluti, causam sua cœlestionis exprimit in instrumento publico, vel patente litteris suo vel alio authenticis sigillo manuatis: evitabunt illud seculis illi, contra quem cœlesti. Hic prætermissus, velut papa causa non invicta legitima, quicquid modis tempore præsumptu ad ecclesiæ regnum: & quæ precepere debent, non perquisiri, & satisfaciens de injuriis, contra quem cœlesti. Causa agmina novent, remittit illi ad intercessione canonici, & ad certam quantitatem ecclie, superiori ad cœlestionem arbitrio. Ultro non reprobae confutacione ipsius imaginis suorum, in dicta cœlestionis pœnae paenitentia. Et statutum contrarium facientes graviter puniantur. Ioan. And.

Alius stat. b Vid. ca. fin. de r. script. in capit. & l. non quoadmodum s. de iude. Rom.

O Rhemensis locorum subditos suos plures dignitates, vel ecclias, quibus animarum cura imminet, obtinentes: seu perfonatum, aut dignitatem cum aliis beneficio, cui cura simili est annexa, districte compellant dispensationes auctoritate, quærum hujusmodi de ecclias, perfonatus, seu dignitates canonice teneantur auctoritate, intra tempus pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, exhibere. Quod si forte iusto impedimento ceſtante, nullam dispensationem infra idem tempus configerit exhiberi: ecclie beneficia, perfonatus seu dignitates, que sine dispensatione aliqui copiæ illicite detinere confabunt, per eos ad quos coruclatio pertinet, libere personis idoneis conferantur.

Ceterum si dispensatio exhibita, sufficiens evidenter appareat, exhibens nequam in beneficio hujusmodi, que canonice obtinet, moleſetur. Provideat: & ram ordinarii, qualiter nec animarum cura in eius

a De materia hujus c. vide citato in cap. quarto, inf. cap. & libr. b Vid. ad istum, ff. de ref. & l. fin. ff. de ali. sc. ac. significativa, inf. de app. Rom. c Hoc decretum expeditum est & confirmat sacrum Concil. Tridentin. ieff. 7. de reform. cap. d. alt. ita: previdet tamen ordinariis taliter, ut animarum cura.

Dccc 3

dem ecclesiis, peronatisbus, seu dignitatibus negligatur: nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitz sufficienti dabitetur, super hoc erit ad sedem Apofolica recurrendum: cuius est estimare, quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis infra peronatisbus, dignitatibus, & aliis beneficiis curam habentibus annuum annexam, idem ordinarii diligentiam illam obseruent, ut personatum, dignitatem, vel aliud a beneficium similem cum habens annumarum, b. alium plura similis obtinenti non ante conferre prafumant, quam eis super obtinenti dispensatio evidenter sufficiens ostendatur. Quem etiam ostenta, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat per eandem, quod is, cui est collatio facienda, hujusmodi peronatum, dignitatem, vel beneficium retinere libere valeat: cum obtentis, vel si ea, que sic obtinet, libere ac sponte refigneret.

Aliiter autem de peronatisbus, dignitatibus, & beneficiis talibus facta collatio nullius penitus fit momenti.

CAP. IV.

Principi Papa, ne prelates subditi interdicunt, ne statutum ecclesiarum & peronariorum inquietibus manifestent: mos ad id celandum juramentum, promissionibus, obligacionibus aut alia poena affragantur: decernit autem quod contra statum futuri, irriatum & inane: & sententias, iuramenti, promissiones, vel penas non ligare: & praesumptores principi pana condigna a superioribus usitato puniri, locam. And.

Bonifacius VII.

Via plerique pralati non e sine multa clementatis quadam fuis subditis aliquando interdicunt, ne iporum superioribus aut Apofolice sedis legatis, vel inquisitoribus ad inquietendum, corrigendum, & reformandum, in eorum ecclesiis, monasteriis, five locis a lede deputatis eadens, vel alii quibusunque peronis, per quas ad notitiam predictorum valeat pervenire, statum ecclesiis, monasteriis seu locorum suorum, perfonarum & rerum ipsorum infinitum vel exponant: in ipsis (a fecerit egredi) excommunicationis, suspensiōnis, vel interdicti sententias proficerent: eosque ad hoc celandum juramentis, promissionibus & obligacionibus, alii quis poenitentiam abstringentes. Nos huic malitia (ne talis prætextu in ecclesiis, monasteriis, & locis eisdem inquietu) correccio seu reformatio, cum facienda fuerit, valeant impediti) occurrere cupientes, predicta & corum quolibet attentari de cetero districtus inhibemus.

Decernentes auctoritate Apofolica: quicquid contra præcitem inhibitionem attentatum extiterit, nullius penitus exire firmatis: nec quenquam sententias, iuramenti, promissionibus, obligacionibus, vel poenis hujusmodi obligari quomodolet vel astringi. Praesumptores autem eisdem (ne ipsorum temeritas quo modo transeat impunita) superioribus, vel legatis, seu inquisitoribus memoratis, animadversione condigna præcipimus cadiagri.

CAP. V.

Urisfidelio Archipiscopo attribuita in una diocesi, sibi in aliis non prodest. h.d.Zen.

Idem.

VI. e litigantes relevantur a laboribus & expensis: Statim ne Archipiscopos causas, quæ per appellationem, vel alijs jure metropolitico deferuntur ad ipsum, alibi, quam in sua propria civitate vel diecesi, aut in eis, in quibus appellatum extiterit, vel causa ipsæ confiteat dignocuntur, audiatur, vel etiam audiendas.

a. Aliquod. b. Dicit, animarum, deest in manuscripto aliquot. c. In antiquis codicibus ita: non sine multa temeritate, & cetera. d. In antiquis exemplarib. ita: & obligacionibus aliis atra parvis nihilominus, &c. e. Vide novissime fascia in Cancellaria, siff. e.s. de reformat. c. 20.

committat. Nisi sibi aliud de consuetudine competat in hac parte.

CAP. VI.

Si Episcopus eum petet, siam diaconum vestitum per eum, ubi illi in necessariis provideat: vestitus eum in subvenientibus ipso vicaria vestitam, & non Episcop. incusat. ne Andre.

Idem.

S. & Episcopus siam diaconum (ubi eum agere) faciat per alium per alium militum, tamen, qui vicarius nisi res temporalia expedientia ricalculum militum. Cunctum Apofolium non sit magnum, si de rebus temporaliis, per quem spiritu feminino, hunc enim Episcopum cum personalitate non videt: n. p. s. us ab iis, qui per illum quem depuit, facientem exigere poterit aut debebit.

CAP. VII.

In quolibet loco diaconi non excepto, per se & per diocesis Episcop. prætributam federe, & liber exequi ipsi diaconi officium. Tosc. And.

Idem.

C. & Episcopus siam diaconum (ubi eum agere) faciat per ordinacionem non statu habeat, dubium est quin quilibet loco ipsius diaconi non tenetur ne vel alium possit pro tribunali federe: cunctum diaconicum forum spectantes audire: prius multas (cum earum excessus exegit) open, quasi deputare: neon & carera, quædā plus potest, cunctum, liber exerceat.

CAP. VIII.

Canonici, qui a divino celare possint, conseruantur elevant objecit, scilicet si immixtae scilicet facies, complicitatione, deliberauerit: & si deliberauit, impedit, non per eum, contra quem celare: ut irregulari officio credere, ne sequitur. Idem: aliquatenus celare posset, ut per se in tempore intra medium, utrum, pars & celare, & emerget aripias eundam ad Papam, vel per se, ut per predictum clementem infraferat: nisi inter nos entreverit cetera non sit. Et continuatio dicti: quem cui potest se ostendere, non ut usq. pars profecta: vel altera continuatio eius, non habet finis negotii, & culpabilis ponit: & si per predictum servet officio non ser uter, Iacob. And.

Idem.

Q. Vanis super celationibus à dñm, qui in regularis, conventibus, sive collegiis fecerant, sive celarium ecclesiasticum nullorum ligei casu remittuntur, manifesta fata à felice recordatione: nomen & tertio, & Gregorio decimo praedicto nobis nostris manaverimus in initio. Quia nam inde plenius competit, celationes eadem omnibus inhabilitate esse factas: nos ad tam perniciemus omnia abutim, eadem itinaria cum infra scripta ratione in fuolentes robore perdurat, defensione nostrorum confidit diffidimus inibimus, ne licet, vel regulari capitulo, collegio seu confraternitione cuiuscumque, celationis ipse, nisi vocem omniem prout sum pro electionis negotio excedat, liberatione habita diligenter, ac Episcopo. Alioquin cumque clericis fivo laico (cuiuscumque dignitatis, pro eminentia, conditionis ut status existat) propositus ius injuria vel offendit eadem videtur celatione, post predictas votacionem & deliberationem de celando habitam requiri, quod interrogari.

2. De materia visitationis prout ad tam haec fuisse, ut Con. Tosc. IV. cap. ii. & novissimum Cenc. Tosc. fol. 14. dicitur. cap. 3. b. al. visitat. c. Visitationem loci, non per Decimationem in c. cum te. de officia deleg. d. & cetero loco. II. Concl. generali Later. 17.

nam, vel offensam emender, aliquatenus attendetur. Neque tunc etiam, si intendam inde habuerint, vel per eos feterit, quo minus habeant competenter. Si autem primis feratis, capitulum, collegium, vel conuentus alius ecclesie ad celsationem candens duxerint procedendum: extunc intra unius mensis spaciun para utique, videlicet ii qui celsant. & illitiam propter quantum factum a divinis celsator (nisi superveniente concordia inter eos, celsato illa celsat) iter arripiat & per se, vel per procuratores idoneos, cum munimentis & arias ad negotiorum ipsum spectantibus, ad fidem Apostolicam veniendo: & continuatis diebus, quam citio commode poterint, se Apostolico consuetui reprobent: ut partibus praestentibus, aut una præsentibus, sicut non convenient vel intinente, examinato negotio quod fidei candens, passus que culpabilis inventa fuerit in parvulis, præter alias penas a dictis canonibus inflatae, in Romano Pontifici videbuntur expedire, pena docente cognoscat quantum excedent, quæ celsatione felicitatisibiliter caufam dedit: vel que sine rationabili & manifesta causa celsavit. Parte insuper a divinis celsante, supra scripta b tam in celsando, quam in veendo five mittendo ad fidem Apostolicam non ferante, non servetur celsatio: sed ea non obstante (ut prius in ipsa ecclesia celebreretur).

CAP. IX.

Trium post constitutionem de boni dignitatum vel ecclesiastis questionis, non occupatis per eos, ad quos collato, vel cufedatio patitur, nisi a fiscalis iure id ei competit: & contra facientibus paucis tempore. Secundo ostendit, de quibus boni enclavigatur, sicut etiam iure et alius competit. Tertia docet, quia sive, supr. eadem, & aliis, duas non est correlative, Iean. And.

Idem.

Praesenti prohibemus editio, ne Episcopi, vel eorum superiorum aut Abbates, seu quisvis alii r. m. es vel fecit præbit, aut ecclæsticis, quacunque personæ, vacantes dignitatibus, perfonaribus, prioratibus, vel etiatis quibuscumq; hbi iubedit, seu ad collationem, ordinationem, praefationem, vel cufodiatio pertinet, coram bona (moriens eorum rectoribus, vel mundis), in ipsi inventa, five vacationis) pitorum, tempore obvenientia, quæ in utrum corundem expandi, vel futuri debent, successoribus fideliter refervari, occupare, aut in suis suos convertere quoquomodo præsumant. Nisi de speciali privilegio, vel confutidine sum præcipua legitime, seu alia causa rationabilis, hoc eadem competere dignoscatur.

Aliquin Episcopi & eorum superiores ab ingressu ecclesie, catenæ vero ab offici & beneficio tandem corporis nostroris se fupensor, quoque restituitionem fecerint de predictis. Porro ubi ex privilegio vel conuincione, seu alia causa rationabilis, sive aliquis praedictum affecti bona competere supradicta: hoc de illis bonis solùm debet intelligi, que solutio debitis, si qua sit, & iis, quæ sicut necesse pia pro servitoribus & militiis ac incumbentibus oneribus usque ad novissimam supportandi, congrue referuntur, ex ipsi respectu hanc luperelle. Sane constitutionem, quam superius edidimus, contra capitula, collegia, conventus, seu singularis personas, bona cathedralium, vel regiarum, aut collegiarum ecclesiæ vacantium suscipimus, per confirmationem præsentem (quam in dignitatibus, perfonaribus, prioratibus, & ecclesiæ aliis locum habere censimus) non-

luminus in aliquo de-

rogari.

^a al. scripsit. ^b al. supradicta.DE MAIORITATE ET
obedientia.

TITVLVS XVII.

CAP. L

Capitulum, vel ius, ad quem admodum ratio pertinet vacante fidei, et a soli et quo absolve posse Episcopus si vivens, nisi à fidei Apofelicia id fuerit interdilatus Iean. And.

Bonifacius VIII.

E Piscopali fidei vacante, potest capitulum, seu ius ad quem Episcopalis iurisdictione tunc temporis nollet pertinere, iis, quibus posset Episcopus vivere, ab excommunicationis sententia, five juris, five horum fuerit, absolutionis beneficium impartiri. Nihi ei fuerit a fed. Apof. specialiter interdicta poterat.

DE PACTIS.

TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Monachis habent liberas a fidei Apofelica sepulturam, si participantur de non recipienda aliquo vel certi parochianis ecclæsticis aliis, servare complicitum pactum: nec illos sepelire poterunt, itet apud monachos fideliter, etiam per pallium privilegium renunciaverunt. Iean. And.

Bonifacius VIII.

P Actum & cum rectore parochialis ecclesie factum à vobis, ne aliquis vel certos ipsius ecclesie parochianos recipiat ad ecclesiæ sibi sepulturam, omnino servare debet. Quanquam sepultura libera sit monasterio vestro ab Apofelica fidei induita: & illi apud vos elegerint sepeliri.

Cum per dictum pallii induito huiusmodi derogetur.

CAP. II.

Pactum fathm patris à filia dum tradebatur nuptus, quid date contenta nullum habebit ad bona paterna regresum, si juraverit id ipsa filia, omnino servare tenetur. Iean. And.

Idem.

Q Vamvis, b pactum patris à filia dum nuptiū tradebatur, ut donec contenta nullum ad bona paterna regresum, si juraverit id ipsa filia, omnino servare tenetur. Iean. And.

Pacta inita per fratres predicatorum vel minores vel alios mendicantes, cum reverberis parochialium ecclesiæ super parochialibus iuribus, si facta sunt per priores vel guardianos de conventuum ipsorum locorum consensu, licet auditoris fidei Apofelica non intervenire, vel licentia priorum vel ministrorum generalis, aut magistri vel provincialium ministrorum, vel capituli provinciali servanda sunt: dum modo alios facta sunt & bona. b.d. Iean. And.

Idem.

Q Via ex eo, quod fratres predicatorum, & minores, & alii mendicantes, compositiones & pacta cum palatini, capitulis, rectoribus & pertinentiis ecclesiæ ciuitatum, castrorum, villarum & locorum, in quibus dominus seu habitationes eorum existunt, super iuribus parochialibus, vel alios quibuscumque articulus abs ei vel eorum antecessoribus inita five facta servare coulant: & ea ex prætextu infringere moliantur, quia magistri aut ministrorum, vel prioris generalium seu provin-

^a Uid. Antonium de Butrio, cap. statuimus, de translat. prelat. & filium in c. cum sit generale, de furo competit. b Vid. Matt. de Affidis decess. Purpuratum conf. i. Hippolitum Marfilium singulari 673. sive. nomilla de presentia. Alzam. confil. 14. lib. 3. & confil. 42. lib. 1. & lafor. confil. 12. vol. 4.

Sexti Decret. Lib. I. Tit. XIX.

cialium eorum non affuit afferens in ipsis, nec approbata per ipsorum generalia, vel provincialia capitula exierunt; multa in diversis mundi partibus insurgunt scandala & ipsorum fratrum, (quos decet punitatem omnino modum in suis observare actionibus b & ab his subfinitre propensius, per quae possit alii exempli penitentia generari) fama detrahitur plurimorum & honoris. Nos his occurtere paternae solitudinis studio intendentis, praeferimus decretum facimus: compositiones & pacta huiusmodi cum fratris, capitulis, & rectoribus, & personis praedictis ab ipsorum fratribus conventionibus, prioribus, seu guardianis facta vel approbata, de suorum conventuum consilio & afferens (dum tamen, alias sunt licet & honesta) debere ab ipsi fratribus in locis, in quibus fuerint facta perpetua inviolabilitate observari: non obstante, quod magistrorum vel ministri aut prioris generalium seu provincialium praedictorum non intervenerit in eisdem afferentibus, nec ab ipsis generalibus vel provincialibus capitulis exierint approbata: seu quod fides apostolica in iis, qui per praedictos fratres minores facta fuerint, auctoritatem suam non praetiterit vel afferat.

55
ratio (maxime si de collusione timeatur) manebetur adesse.

CAP. III.

Procurator habens mandatum substitutum, substitutus ipse mandatum suscepimus, etiam si non fuisse procurator, sed nisi & procurator habuit revocatus. Si autem ne curatur ad plures causas, & in altera substitutus, in aliis substitutus curatur, loquitur Ande.

Idem.

I. quis à procuratore super hoc à Dominopoli tem habeat procurato exire substitutum, etiam post mandatum suscepimus, etiam si eo ultra scilicet in delegato fedit Apostolicz vice fuit substitutamente aliud concessum. Alterius respectu in illa. Ni si revocandi potestas concessa fuisse teneatur. Non si cum ad plures vel ad omnes causas generaliter substitutus fuisset, in una tantum substitutio remittatur in aliis nequam prohibetur procuracionis exercere.

CAP. IV.

Procurator generali non agit excessiva potestia nisi cum aliquo illorum facultatis, vel libera proposita. Cen. Z.

Idem.

Q. vi ad agendum & defendendum, argemendo. Omnia (etiam si mandatum existat) substitutum procurator, ex vi generaliter habendum aliquem articulum, in quo speciale mandatum est, admittit non debet. Sed si aliquod articulus speciale mandatum argenteum facilius & afferent, adjecta clausula generali, tunc non exceptum admittetur. Procurator quoque ad quodcumque mandato juramentum defere, mangis, vel nullum non potest: nisi ei honorum vel castis aliquid debet & fit concessa.

CAP. V.

Mandatum generali ad negotia, etiam si ultra scilicet in delegato fuit. Idem.

Q. vi generaliter constitutum ad negoziis.

Totius filius filius est officio procurator, etiam si post mortem.

Major anni aevi, ad iudicium, major sexi, ad negotia potest procurator. h.d. Z.

Licer autem quis post xviii. annum procurare negotia, etiam quondam, b. d.

Procurator vero datus ad negotia, potest liberè quodcumque alium depudare.

CAP. VI.

Procurator ante item contestatam potest dare alium procuratorem: auto non nisi datum fuerit in rem suam, vel a Domino habuerit mandatum de substituendo etiam non certam personam.

Licer autem a procuratore potest item contestatam ab eo, poterit (cum Dominus sit litus effectus) datiarum procurator: antea tamen non potest nisi in rem suam sit datum: vel a Domino substituendi alium (etiam certa non expressa persona) sibi fuerit concessa potest.

Procurator ad regnos, potest dare alium procuratorem liberè etiam quondam, b. d.

Procurator vero datus ad negotia, potest liberè quodcumque alium depudare.

CAP. VII.

Procurator ante item contestatam eritam sine causa revocari potest, potest item contestatam non, sine rationabilis causa: Dominus tamen bene potest adesse causam eum ipso procuratorem, maxime si de collusione timeatur.

Idem.

Q. vamvis e procuratori potest ante item contestatam tam etiam sine causa liberè a Domino revocari, potest tamen ipso nolentes nequebit: nisi cum Dominus inimicum fieri, vel suspectum, aut adversario sufficiente conjungi, vel ejus heredem fieri, seu ingredi religionem, aut in longum peregrinari, vel agriundine aut vinculis detineri contingat, tali alia rationabilis causa subfir, propter quam sit merito revocandus. Verum, quanquam (nisi ut primitur) revocari non possit, Dominus tamen sine causa una cum eodem procuratorem.

a. Ibid. B. Thom. 2. 2. quafi. 42. per totam questionem. b. In antiquis codicibus constanter legitur, et libra. c. Dicit. q. alet. ian. manuscriptu. d. Hic riz. habet locum in predictis factis cam. lato. e. Pro hoc e. vide que tradit Iason consil. 18. incip. revocatur in dubium, velu. f. & Tenui in co. ex parte Decani, extra se script.

a. De materia revocationis procuratorem videlicet quod in eius mandato. G. mandat. & Generis. Annona cap. 1. utrum prefigitur. & Paulini de Cofra cap. 1. scilicet mandato. b. Vid. I. legum mandator. delegata. & Deo. m. d. reg. iuris font. c. alias. ita. libra. d. Vid. I. A. m. f. si quid in sicut. patr. de Arch. font. & add. m. c. f. que dicti fontes in e. ex. de teft. add. s. monach. circa prefecitem lib.

57
propter eum conditio, qui per litis contestationem negotium primus occupabit. Post occupationem autem duos modi, alter se inmittere nequibit ulterius, cum ille-litis dominus sit electus; nisi dictum in constitutione sufficeret, quod non fieri melior conditio occupantis. Eum enim tecum, qui occupavit, infirmari, mori, absenter, vel alia impeditio contingat, aut si prosequi forte nolit, poterit alter suscipere et perficere negotium ab eo inchoatum, dum tamen aliis non fuerit alius substitutus: nam in it, præterea debet eidem.

Procurator datum in fiducia, qui occupavat negotium, eximptions exclusa, non restringitur: nisi altero impeditio, b. d. Domini.

Ceterum ubi nullo substituto, alter suscipere negotium possendum, is, qui occupavit primitus, ipsum refusa polles impeditio esse, nequibus: nisi forsitan contingere a impediti.

Item si quis ait ex diuine procuratrici sumi similes, ut habeat eius magis idem, qui solum profici potest: me ad obtemperare, nisi primo legitime excusat. d. Dominicus.

Sed in electionem, postulationem, provisionem, & a locum spiritualium negotiorum causa (cum talia clericorum expeditiōnē exigere dignificantur) volumus ipsorum observari, ut si plures procuratores sumi in eius formatione in folium deputati, judex (ne propterea concussum negotii eadem intriceri contingat) idoneo-rem expiari elegere valeat: & ille folium modo profe-
cione, habetque quicquid cum illo sic electo factum existet, placet roboris firmata est: nec ad postequendum alii admittantur postmodum, nisi prout eum, qui non occupat negotium, censimus post occupationem factam vel superius admittantur.

CAP. VII.

Præcurator, qui renuit acceptare mandatum, punitus potest, quia confitens in eodem perseveraverit voluntate.

Idem.

Igitur b. is, qui procurator constitutus ad absentem, & ceterum praefatatum sibi suscipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstante, quandiu constitutus in eadem perficerit voluntate, ipsi sumi acceptare poterit e., quandoqueque placebit.

CAP. VIII.

Dominus nos procuratores, quos contingit eum abesse, eum facilius procuratorem non intelligitur revocare: scilicet si sumo: nisi expressa preficitur quod ipsius revocare non intenditur, ut alio hoc apparet ex probabilitate conjecturū. Ioan. And.

Idem.

Si quem sub ea forma, quoties te abesse contigerit: si confirmes procuratorem ad causam, non ideo (licet tales easam postmodum per seipsum) procuratorem ipsum dignoferis revocare, quoniam procurator idem procuratoris similius officium, quodocunque te comprehendenter. Scilicet si simpliciter te fuerit constitutus: nec enim huius ante item: confessum fave post ad causam ipsam venias, non ut ipsi procuratori sufficas, sed ut taliter tractes candens, trahendo ipsam cum revocando: nisi dicas expresse, quod ipsum vis in officio procuratoris (hunc non obstante) manere, vel nisi quod ab animo te revocandi hoc facias, ex aliquibus argumentis conjecturū d. ut si forsitan aliquis immixtus artibus, in quo tu meliusnotisti veritatem, aut si sit procurator ipse infirmus, vel postulant te absenter, seu quicquid aliud accidat, propter quod ipsi causa tua sit praefatua opportunitas.

a. *Vid. Anchiarum consil. 228. incip. A. duas filias habebat, & duabus confit. scilicet Antonium Butrum consil. 64. incip. A. duas filias habebat, & confit. scilicet & Alex. consil. 46. incip. in causa & lice- & confit. 59. incip. usq. processu. b. Es ideo non deadum juramento per judicem delato. Bald. in L'admonent. Fons. c. *Ita* versiculos habet etiam lucum in aliis parsim, quibus ista resumptio competit. Phil. Fons.*

CAP. IX.

Tria dicuntur. Primum, quod procurator ad contrahendum matrimonium debet haberi speciale mandatum. Secundum, quod talis procurator non substat: nisi ad hoc mandatum habeat. Tertium, quod si talis procurator revocatus est, non ignoranter contrahat, non ideo matrimoniatur. Ioan. And.

Idem.

Præcurator a non aliter censorum idoneus ad matrimonium contrahendum, quia si ad hoc mandatum habuerit speciale. Et quamvis alias is, qui constitutus ad negotia procurator, alium dare posset: in hoc ramo calu (propter magnum quod ex-fallo tam ardus & periculoso immire) non poterit depare alium, nisi hoc eidem speciale sit commissum. Sanè si procurator antequam contraxerit, a domino fuerit revocatus, contrahendum postmodum matrimonium ab eodem (licet tam ipse, quam ea, cum qua contraxit, revocationem huiusmodi penitus ignorant). nullius momenti exsistit, cum illius consentens defecerit, sine quo firmatatem habere nequivit.

DE IIS, QVÆ VI METVSVE CAV-
SA FIUNT.

TITVLVS XX.

CAP. I.

*Ecclesiasticis, sufficientia, vel interdicti absolvitor, vel revoca-
torio per vim extorta, non tenet, & extorquent excommunicatio-
cis ipsi jure. Ioan. And.*

Gregorius X. in Concilio generali Lugdun.

A biductum beneficium, ab excommunicationis sententia, vel quamcumque revocationem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per vim vel metum extorta, præfatis confirmationis auctoritate omnino viribus vacuum. Ne autem sine vindicta violenter crebat audacia, eos, qui abficiemur seu revocationem huiusmodi vi vel metu extorferint, excommunicationis sententia decennitis subiacere.

DE RESTITUTIONE IN IN-
TEGRUM.

TITVLVS XXI.

CAP. I.

*Ecclesia post quadragesimum non admittitur ad postmodum restitu-
tionem contra sententiam, vel contradictionem, nisi rationabilis aliquae
causa hoc faudeat. Ioan. And.*

Gregorius IX.

*E*cclésia, que ad retractandam sententiam, vel contrahendum, per beneficium restitutions in integrum, postulat, si admittit, si quadragesima spatiū post finem lapsum, & negligenter omisit, non est ad beneficium huiusmodi admittenda. & Nisi paxivationis, vel fraudis manifeste probetur super hoc interveniente commen-
tum, aut alia rationabilis causa subiicit, que superiore-
movere debeat ad idem beneficium concedendum.

CAP. II.

*Ecclesia contra confessorem, qua leſa fuit, admittitur intra
quadragesimum, per beneficium restitutions in integrum: pater-
non, nisi per verum iurū communis. Ioan. And.*

Bonifacius VIII.

a. *Vid. Anchiarum consil. 228. incip. A. duas filias habebat, & duabus confit. scilicet Antonium Butrum consil. 64. incip. A. duas filias habebat, & confit. scilicet & Alex. consil. 46. incip. in causa & lice- & confit. 59. incip. usq. processu. b. Es ideo non deadum juramento per judicem delato. Bald. in L'admonent. Fons. c. *Ita* versiculos habet etiam lucum in aliis parsim, quibus ista resumptio competit. Phil. Fons.*

Si ex tribus arbitriis una sola excommunicatio interficeatur, due processus petentur, ac si illi postea sita judicis autem antiqua iura servantur, haec sententia idem.

VII quodammodo (que plenius propter ultimum voluntariam seu malitiam ab absentia respondeat) finis celerrimus est. Statimque et in tribus arbitris patribus electis, eorum aliquo in vicinum requisitus ad examinandum vel defensionem cum eis negotiorum, super quo in ipsos enim concordem, non curvantur (celante impedimentoem conveneri: duo praefestos, penes quos fieri in absentiis immixtu videatur) totaliter et ea sententia summis potestatibus, possunt finaliter ea voluntaria, & libertate definire, sicut peccatum illo primo a violence, cum eis in unam sententiam concordeat, sic ipsius absentie praeferita repleta deinde etiam faciat pro praeferita. Circa judicas vero aliquibus immutatur.

a Vid. Bart. in Litem fisciam, 4, nec spoliis, 5, 6.

DE ARBITRIS.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Si ex tribus arbitris duo concordent in summa, tenuis illorum sententia.

Bonifacius VIII.

Si ex tribus arbitris, te duo in decem, & terius in quinque condemnent, debet sententia punitio duorum. Licit cum unus in XV. aliis in X. terius vero in quinque pronunciant: illius, qui dixit de summa minori (cum in illa omnes concordem exstaret) sententia efficaciter censeatur.

FINIS LIBERTY PRIMI.

SEXTI DECRETALIVM LIBER SECUNDUS. DE JUDICIS.

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLVM I.

Judex delegatus non habens ad hoc speciale mandatum a Papa, non potest compellere partem, ut personaliter coram eo compareat: nisi ex rationabili causa. Joan. Andr.

Innocentius IV. in generali Concilio Lugdunensi.

DVRIS esse ambiguum non videtur, judicem delegatum, (qui a sede Apostolica mandatum ad hoc non receperit speciale), iubetur, se non posse alterum partium coram, scilicet personaliter in iudicio comparare. Ni si causa fuerit criminalis, & vel niti pro veritate dicenda, vel pro iuramento calumniae faciendo, vel alias juris necessitas partes coram eo exegerit personaliter presentari.

CAP. II.

Mulierem personaliter ad iudicium (quacum, causa in jure non expresa) invito trahendo non sunt: sed si neque sicutum fit ipso facere reponendum in causa, judex expensis producere, interdum ibi, interdum morietur: & judex fraudulenter vadens, excommunicatus est. Mulieres religiosas, etiam velentes, extra ministrorum suum ex aliqua causa personaliter ad iudicium trahi non possunt: quod contra predicta sunt. Et iuramentum. Joan. And.

Bonifacius VIII.

Mulieres b (quas vagari non convenient, nec virorum coetibus immisceri) auctoritate literarum fe-

a Vid. Bart. in L. pen. 4, ad crimen ff. de publ. judic. Pen. b Vid. de l. form. de proc. l. form. C. de jud. & l. form. ff. de reg. iur.

a Ali via prefatis iudicis proper hoc. b vid. vid. huc licet. V. l. ff. de jure viri. l. form. ff. de reg. iur.